

PLATFORM

TALENT

2021

stimuleringsfonds creatieve industrie
presenteert ontwerptalent 2021

stimuleringsfonds creatieve industrie
presenteert ontwerptalent 2021

VOORWOORD

IMPACT MAKEN EN INCASSEREN

De praktijk van veel beginnende ontwerpers is er een van weinig kaders en veel mogelijkheden. Van experimenteren en onderzoek doen, het vinden van interdisciplinaire werkwijzen en zoeken naar samenwerkingen, tot het genereren van publiciteit om je werk zichtbaar te maken. Daar is ruimte en tijd voor nodig, ruimte en tijd die het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie via talentontwikkelingsbeurzen jaarlijks biedt aan een groep jonge makers en ontwerpers. Hiervoor geselecteerd worden, markeert voor velen een bijzonder moment in de persoonlijke ontwikkeling, maar vraagt ook wat. Er volgt een jaar dat draait om lef, kwetsbaarheid, onzekerheid en doorzetten.

Don Kwaning beschrijft het heel treffend: 'Dat ik ruimte heb gekregen voor *struggle*, is voor mij het meest waardevol'. Zijn werk draait om het potentieel van plantaardige materialen. Op welke manier je daaromheen een vruchtbare praktijk vormt, is een belangrijke vraag. Hoe je tot de beste uitwerking van je werk komt, is een andere. In zijn zoektocht hiernaar ontdekte Qasim Arif het afgelopen jaar de waarde van samenwerking en ontdekte hij dat het soms nodig is om binnen die samenwerking iets van je creatieve vermogen in te leveren. Cleo Tsw ervoer dat het waardevol kan zijn om meer over je werk te zeggen dan je eigenlijk zou willen. De interpretatie van haar werk laat ze graag over aan het publiek. Maar om dit te bereiken, moet je soms eerst zelf een voorzet doen.

Dit zijn zomaar drie observaties van drie dit jaar ondersteunde talenten. Ook van de andere 32 zijn interessante momenten gevangen in de interviews in deze publicatie en de videoportretten die we van hen maakten.

Ze vertellen over hun werk en ontwikkeling en tussen de regels door wordt duidelijk dat zij afgelopen jaar allemaal noodgedwongen een extra laag aan het werk toevoegden door de covid-19-realiteit: van intimiteit tot afstandelijkheid, van samenwerking tot isolatie, van inspiratie tot frustratie. Daarom presenteert het Stimuleringsfonds met extra trots deze groep tijdens de Dutch Design Week 2021 in het Klokgebouw. En vanzelfsprekend bieden we hen een onlinepodium via ons Platform Talent dat inmiddels meer dan 250 ontwerptalenten samenbrengt. Maar ook met deze publicatie zetten we hen graag in de schijnwerpers.

Komend jaar doen we dat trouwens met een groep die groter is dan ooit: 51 jonge makers en ontwerpers ontvangen dan een talentontwikkelingsbeurs. We zijn superblij dat we extra middelen van minister Van Engelshoven hebben ontvangen om in deze crisis juist extra op talentontwikkeling te kunnen inzetten.

Voor nu veel plezier met de 35 portretten van de bijzondere talenten die dít jaar werden ondersteund.

Syb Groeneveld
directeur-bestuurder
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

INHOUD

VOORWOORD	1	KHALID AMAKRAN	44
INLEIDING	7	LESIA TOPOLNYK	46
ANDRIUS ARUTIUNIAN	10	LOUIS BRADDOCK CLARKE	48
ASEFEH TAYEBANI	12	LUUC SONKE	50
AUDREY LARGE	14	MARLOU BREULS	52
BODIL OUÉDRAOGO	16	MIRJAM DEBETS	54
CLEO TSW	18	MORIZ OBERBERGER	56
DON KWANING	20	PHILIPP KOLMANN	58
FANA RICHTERS	22	QASIM ARIF	60
FRANCES ROMPAS	24	RENEE MES	62
FRANSJE GIMBRÈRE	26	SEOK-HYEON YOON	64
FUNS JANSSEN	28	SHERIDA KUFFOUR	66
GABRIEL FONTANA	30	SOPHIA BULGAKOVA	68
INEZ NAOMI CORREA ALVES	32	STEFANO MURGIA	70
IRAKLI SABEKIA	34	SYDNEY RAHIMTOOLA	72
JEAN-FRANÇOIS GAUTHIER	36	THOM BINDELS	74
JEANPAUL PAULA	38	VERA VAN DE SEYP	76
JOHANNA SEELEMANN	40	WES MAPES	78
JOSSE PYL	42	COLOFON	81

INLEIDING

TALENTONTWIKKELING IN CRISISTIJD

In creatieve denkers, makers en onderzoekers haalt een crisis vaak het beste naar boven. Extreme omstandigheden vragen immers om een kritische, innovatieve en probleemoplossende benadering – kwaliteiten waarin juist deze beroepsgroep is getraind of die zij zich eigen hebben gemaakt in de praktijk. Maar de huidige gezondheidscrisis als gevolg van de covid-19-pandemie, heeft het uiterste gevergd van de 35 makers en ontwerpers die dit jaar een talentontwikkelingsbeurs ontvingen. Omdat ze er zelf ook zo hard door zijn geraakt. Stel je voor, je staat aan het prille begin van je loopbaan en krijgt van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie een jaar om je leercurve te verdiepen met buitenlandse stages, uitzonderlijke samenwerkingen, inspirerende beurs- en museumbezoeken en expertmeetings. Maar je realiteit bestaat uit anderhalvemetercontact, lockdowns en reisquarantaines...

Met veel aanpassingsvermogen heeft de lichting 2021 een scherpe concentratie gecombineerd met improvisatie en flexibiliteit. Meetings zijn naar online verplaatst en de beperkte reismogelijkheden zijn optimaal benut. Maar vooral hebben deze jonge ontwerpers en makers door introspectie en kritische reflectie ongestoord een eigenzinnige oorspronkelijke koers uitgezet. Hun onderzoeken waaieren uit van afrofuturisme (Wes Mapes) en middeleeuws paganisme (Sophia Bulgakova) tot materiaalonderzoek naar recyclebaar glazuur (Seok-hyeon Yoon) of plantaardige kaas (Philip Kolmann). Meer dan voorgaande jaren hebben de talenten een heldere focus kunnen behouden. Prikkel en invloeden van buitenaf waren er immers nauwelijks.

Het was kortom een jaar waarin de wereld stilstond en tegelijkertijd door raasde. Het kan haast niet anders of de talenten die zich in deze context hebben ontwikkeld, zijn gepakt en gemazeld in het werken onder druk. Ze kunnen zich verhouden tot voortdurend veranderende omstandigheden en onderkennen de hoge maatschappelijke verwachtingen van hun werk. Veerkracht zou zomaar hun kenmerkende eigenschap kunnen worden.

Wat nog maar eens wordt onderstreept met de nominatie van maar liefst twee talenten voor een Dutch Design Award als Young Designer: Audrey Large en Bodil Ouédraogo. Ze zijn klaar voor een volgende crisis. Dat is maar goed ook, want deze gezondheidscrisis is niet de enige uitdaging van deze tijd.

Een hoopvol signaal is dat de talenten met hun werk dicht op de tijdgeest zitten. Diversiteit en ongelijkheid staan hoog op de agenda. Kritisch maar onbevooroordeeld zoeken ze naar een deconstructie en daaropvolgende dekolonisatie van hun vakgebied, of dat nou product design, architectuur, mode, digitaal of alles daartussen is. Bestaande machtsstructuren worden niet alleen bevraagd, er wordt ook actief gezocht naar een gelijkwaardige en radicale inclusiviteit.

Meerstemmigheid is inmiddels ook het uitgangspunt in de selectie van de talenten. De *scout nights*, waarmee het Stimuleringsfonds in 2019 startte, zijn daarbij van onmisbare waarde. Hier kunnen makers die de weg niet vinden naar fondsen en subsidies – zoals de Regeling Talentontwikkeling – omdat zij zijn opgeleid buiten de gebaande paden een pitch doen voor een jury. Dit levert niet alleen verrijkende voorstellen op voor maatschappelijke inclusiviteit, het draagt ook bij aan vakinhoudelijke vernieuwing. Aan academies opgeleide ontwerpers werken samen met bottom-up-initiatieven, terwijl autodidacte creatieven hun streetwise beeldtaal onderbouwen met theoretisch discours. Ambachtelijk glas-in-loodzetter Funs Jansen doet onderzoek voor zijn actuele illustraties bij Black Archives. De in de praktijk opgeleide filmmaker (en bioloog) Frances Rompas meldde zich alsnog aan bij het prestigieuze Instituto Europeo di Design in Milaan.

Dit emanciperende vermogen van creativiteit wordt door de talenten ten volle benut. Het aloude adagium *design for all* – niet voor niets stond Viktor Papanek dit jaar weer volop in de belangstelling – is voorzien van een nieuwe betekenis. Met urgente projecten wordt een breed pallet aan maatschappelijke vraagstukken onderzocht. Waar mogelijk wordt daarbij geput uit persoonlijke ervaring, zoals de indringende projecten rond autisme (Asefeh Tayebani) of burn-out (Sydney Rahimtoola). Ook zijn er talenten die zich richten op queeremancipatie (Gabriel Fontana of Renee Mes), de problematiek van de derde generatie van Marokkaans-Nederlandse afkomst (Khalid Amakran) of intersectionele identiteiten als bicultureel én queer (JeanPaul Paula). Deze talenten zijn tegelijkertijd geworteld in de gemeenschappen die ze centraal stellen in hun werk.

8

Deze vanzelfsprekende *agency*, of eigenaarschap, is overigens geen voorwaarde voor een betrokken beroepspraktijk. *Commitment* en empathisch activisme zijn minstens zo belangrijk. De politieke antenne van de talenten staat scherp afgesteld. Zo deed Lesia Topolnyk een diepgravend onderzoek naar de architectuur van machtscentra als het Kremlin of de NAVO. Om de macht te kunnen herverdelen moet je namelijk eerst weten hoe deze is georganiseerd.

We zouden het bijna vergeten in alle aandacht voor het individuele welzijn, maar de aarde zelf verkeert eveneens in een zware gezondheidscrisis. De klimaatverandering is niet langer te ontkennen. De vraag is alleen: hoe groot is de impact van de mens? Louis Braddock Clarke heeft een eigen geologisch instrumentarium ontwikkeld om deze data tot in de diepste aardlagen te achterhalen. Tegelijkertijd worden pragmatische suggesties aangedragen voor verandering; het planten van de juiste boom op de juiste plek kan het begin van het verschil zijn, zoals Jean-François Gauthier demonstreert.

Zo lijkt het een homogene groep, de lichter 2021 van de Regeling Talentontwikkeling. Deze talenten zijn tenslotte gevormd door een tijdsgewricht van crises. Maar ieder talent formuleert daarop zijn eigen antwoorden of juist vragen. Hun praktijk is allang niet meer te simplificeren tot de geijkte categorieën mode, product design, architectuur en digitaal. Zelfs specificaties als installatie, transmedia of interactief doen de creatieve authenticiteit tekort. Met inventiviteit hoppen ze van de ene naar de andere discipline. Arabische kalligrafie versmelt met ruimtelijke vormgeving (ILLM/Qasim Arif) en migratieproblematiek wordt verwerkt tot atonale *soundscapes* (Andrius Arutiunian). Soms beginnen zich zelfs nieuwe vakgebieden af te tekenen, zoals *immersive storytelling* door middel van een ruimtelijke installatie, scenografie, fotografie, dataresearch en politiek activisme (Irakli Sabekia).

Maar één ding hebben ze gemeen: vol daadkracht en empathie willen ze een actieve rol spelen in noodzakelijke maatschappelijke veranderingen. De uitdagingen zijn groot – voor klimaatverandering, een pandemie en groeiende ongelijkheid zijn geen pasklare oplossingen. Dat vraagt om focus, veerkracht en inventiviteit. Precies de kwaliteiten waarin deze talenten zich afgelopen jaar hebben bekwaamd.

Jeroen Junte

9

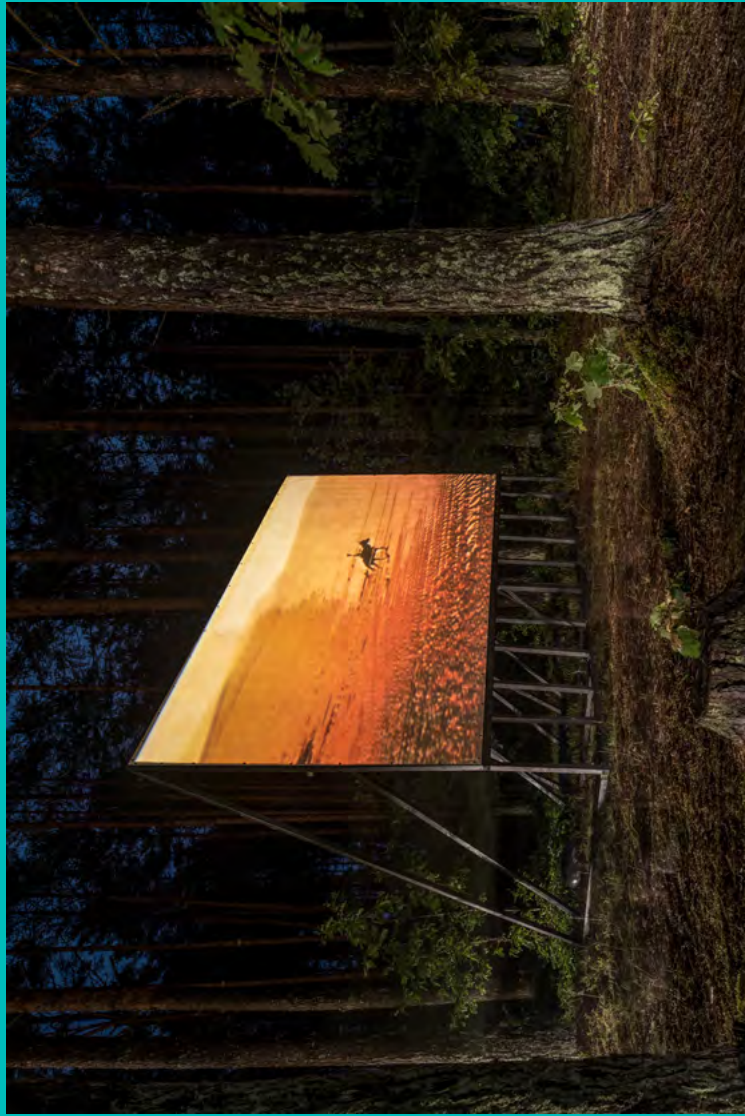

Foto: Tadas SaLyga

'Voyages'

10

ANDRIUS ARUTIUNIAN

Andrius Arutiunian is componist en geluidskunstenaar. Hij volgde zowel zijn bachelor- als masteropleiding aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Zijn praktijk wordt gekenmerkt door hybride verschijningsvormen, waaronder multimedia-installaties en audiovisuele liveperformances, waarin hij vaak onderzoek doet naar culturele en sociale geschiedenissen van verschillende gemeenschappen veelal in de periferie. Zo deed hij in 2017 onderzoek naar de Armeense diaspora en discomuziek, waarvoor hij cassettebandjes en platen verzamelde uit de jaren zeventig en tachtig. Arutiunian bracht in gelimiteerde oplage een nieuwe plaat uit waarvoor hij putte uit de geluiden van deze sonische artefacten. 'Het project gaat in op de manier waarop de mens omgaat met volkstaal, zijn eigen culturele geschiedenissen uitdrukt en in hoeverre een periferie kan onthullen wie we zijn als mens en wat voor plek we innemen in de wereld.'

'De periferie vormt een veilige haven voor gemarginaliseerde gemeenschappen'

Voor een ander project ontwikkelde Arutiunian de audiovisuele installatie *The Irresistible Power of Silent Talking*, gebaseerd op het geautomatiseerde systeem van het iBorderCtrl-algoritme. 'Dit algoritme wordt gebruikt om gezichtsuitdrukkingen te herkennen van migranten die de Europese Unie binnenkomen. Het erkennen van de noodzaak van een kritische houding ten opzichte van technologie en de politieke implicaties van het gebruik van gewelddadige vormen van surveillance liggen ten grondslag aan mijn werk.' Op poëtische wijze bevraagt Arutiunian de manier waarop technologie wordt ingezet als politiek instrument bij migratie. 'Momenteel verricht ik onderzoek dat voortkomt uit mijn fascinatie voor het woord "gharib", in het Nederlands "vreemdeling". Het woord is afkomstig uit het Arabisch en Farsi en komt ook voor in de Armeense en Griekse taal, maar verschilt van het westerse idee van een vreemdeling als "de ander" en gaat meer in op het idee van ergens bij horen zonder er deel van uit te maken.'

'Een kritische houding ten opzichte van surveillance-technologie is noodzakelijk'

Daarnaast houdt Arutiunian zich bezig met muzikale evenementen die plaatsvinden buiten de reguliere sociale en/of wettelijke normen en ritmes, zoals nachtelijke *raves*. 'De periferie vormt een veilige haven voor gemarginaliseerde gemeenschappen en een manier om te ontsnappen aan de focus van onderdrukkende systemen.' Voor de totstandkoming van een performance rondom het stemmen van instrumenten en de link met alternatieve sonische realiteiten heeft Arutiunian de afgelopen periode gesproken met mensen vanuit verschillende disciplines zoals curatoren, schrijvers, filosofen en wetenschappers. 'In de toekomst hoop ik deze manier van samenwerking door middel van gesprekken mee te nemen in mijn praktijk en uit te werken tot publicaties over ergens bij horen en nachtelijke sonische evenementen.'

11

'Leaving Traces', 2021

12

'Je ziet het niet aan de buitenkant'

'But you don't look autistic'. Asefeh Tayebani heeft die zin heel vaak gehoord op de Graduation Show van de Gerrit Rietveld Academie, waar ze in 2018 haar afstudeerproject aan pers en publiek toonde. Nog geen half jaar eerder kreeg ze te horen dat ze autisme heeft. 'Het is lastig om aan je omgeving uit te leggen wat dat precies inhoudt', zegt Tayebani. 'Ik merkte dat wat ik vertelde vaak niet begrepen of geloofd werd.' Met het project *Precious Burden* koos ze ervoor het anderen te laten voelen. Drie draagbare accessoires laten je fysiek ervaren wat het is om hypersensitief te zijn op het gebied van nabijheid, aanraking, geluid en oogcontact. Weleens een verlamrende schok gevoeld als iemand je aanraakt? Het omgevingsgeluid als oorverdovend ervaren? Of iemand niet recht aan kunnen kijken?

En dan toch steeds die zin. Het werd de titel van haar volgende project, waar Tayebani met steun van het Stimuleringsfonds aan begon. Binnenkort wordt het onlineplatform butyoudontlookautistic.nl gelanceerd, speciaal voor vrouwen met autisme. 'Bijna alles wat je over deze aandoening kunt vinden is afgestemd op mannen', zegt Tayebani. 'Vrouwen krijgen de diagnose vaak pas op latere leeftijd, ik was al dertig. En dan nog is er veel ongeloof, je ziet het tenslotte niet aan de buitenkant.' Ze heeft het afgelopen jaar veel research gedaan, ervaringsverhalen verzameld en samen met grafisch ontwerpster Fallon Does gewerkt aan een autismevriendelijk webontwerp dat de doelgroep niet afschrikt. 'Ik kan zelf heel veel websites niet aan, ik haak af bij te veel drukte op het scherm', zegt Tayebani. Daarom is in dit ontwerp extra aandacht besteed aan een overzichtelijke indeling, met niet te veel informatie tegelijkertijd en zonder felle kleuren.

Aandoeningen ontdoen van stigma's en het onzichtbare zichtbaar maken; het zijn thema's die doorsijpelen in veel van Tayebani's werk. Zo deed ze materiaalonderzoek naar het helen van 'wonden' in materiaal. Na een cursus kledingreparatie, waar ze met naald en draad sokken leerde stoppen, rafelranden leerde locken en scheuren repareren, besloot ze die techniek ook op metaal los te laten. *Leaving Traces* laat koper zien zoals je het nog niet kent. Geen gladde, strak gepolijste oppervlakken, maar platen waar deuken, plooien, krassen en gaten in zitten. De zichtbare zorg waarmee ze zijn gerepareerd met koperdraad, heeft iets ontroerends. Ze waren kapot, maar daar heeft niemand meer last van. Ze zijn er in het reparatieproces alleen maar mooier op geworden.

'Bijna alles wat je over deze aandoening kunt vinden is afgestemd op mannen'

13

'Some Vibrant Things', 2020

14

Foto: Pim Tip

AUDREY LARGE

Audrey Large beweegt zich met haar werk trefzeker tussen het digitale en het analoge. Ze ziet de computer niet als een middel om de werkelijkheid te reproduceren, maar juist om deze te produceren. Ze wil digitale technologie gebruiken als een leeg vel papier, waarop spontaan nieuwe vormen kunnen ontstaan. 'Ik ben een ontwerper, maar ik produceer beelden. Ik produceer bestanden die objecten kunnen worden. Dat is waar ik iets kan betekenen; niet zozeer in het maken van objecten, maar in het verschuiven van de methodologie van objectontwerp richting het maken van beelden.' Haar ontwerpactie is het ontwerpen van *files*, bestanden, die vervolgens op verschillende manieren kunnen worden gematerialiseerd: digitaal als een driedimensionale tekening of tastbaar 3D-geprint.

Het afgelopen jaar heeft ze werk gemaakt voor een tentoonstelling in de Nilufar Gallery in Milaan. De expositie bestaat uit meerdere presentatievormen. Zo maakte ze als 'een eerste hoofdstuk' een experimentele website die de beschouwer dicht bij de oorsprong van het werk, de *file*, laat komen. Wie online gaat, ziet een zwevende kluwen aan grillig gevormde objecten die uit elkaar kan worden getrokken en van alle kanten kan worden bekeken. Het lijken onmogelijke objecten om 'tot leven te wekken', maar Large heeft de vormen ook 3D-geprint. Ze hebben eenvoudige functies als tafel of plank, maar eigenlijk vooral voor wie het erin wil zien.

Van vormgeving hebben we nu eenmaal andere verwachtingen dan van kunst. 'Ik gebruik functie als een "teken"', aldus de ontwerper.

Voor Large is de digitale vorm even 'echt' als de geprinte, er is geen hiërarchie tussen de onlinepresentatie en de opstelling van objecten in de galerie. De presentatievormen belichten verschillende onderdelen van haar werkproces en laten verschillende materialisaties van de bestanden zien. 'Mensen zien altijd het fysieke resultaat. Voor mij is dat slechts één mogelijke manifestatie van het bestand. Waar ik altijd graag over nadenk, is de potentie en de materialiteit van de *file*.' Zowel digitaal als fysiek besteedt ze veel aandacht aan de tactiliteit en perceptie van het object. De keuzes voor de uitvoering van het ontwerp – de grootte, het materiaal, de kleur – zijn on-eindig. Vandaar ook de titel van het online deel van de tentoonstelling, *Scale to Infinity*.

'Ik produceer bestanden die objecten kunnen worden'

'Het fysieke resultaat is slechts één mogelijke manifestatie van het bestand'

15

'To Blend, Together', 2021

16

BODIL OUÉDRAOGO

Ontwerper Bodil Ouédraogo is altijd bezig met de kunst van 'dressing up'; met de regels rondom de omgang met kleding en de verschillende betekenissen die daaraan worden verbonden. In het bijzonder is ze geïnteresseerd in mode in West-Afrika en Noordwest-Europa, afkomsten die zij beide in zich meedraagt. Ze zoekt naar connecties tussen die kleedculturen en naar manieren om die in haar eigen werk samen te brengen.

'Waar ik voor val in zwarte cultuur is dat er zoveel etiquette rondom mode is die je forceert ruimte in te nemen. Dat doet mijzelf ook iets: dat je durft zichtbaar te zijn en dat daar dan trots in zit. Het bewust uitdragen en er bewust zijn, bewust ruimte innemen, dat intrigeert me, zeker als iemand van Afrikaanse diaspora. Ik zou al die stukjes willen begrijpen en vertalen naar het hier. Hoe kan ik die verbindingen hier weer vinden?' In die verbindingen schuilt de rijkdom: 'Hoe meer van die connecties je vindt, hoe groter je web wordt en hoe rijker en geïntegreerder je bestaat, waardoor het voor mezelf rijker en intiemer is om te zijn wie ik ben.'

Tijdens het jaar Talentontwikkeling heeft ze aan twee projecten gewerkt die worden getoond tijdens verschillende edities van de *Amsterdam Fashion Week*. Voor de eerste presentatie gebruikt ze een eerder gemaakte video-opname als basis. Hierin tonen vier modellen uit Burkina-Faso op welke manieren je een *grand boubou* kan dragen, een groot gewaad van stijf gewaxte stof dat je de hele tijd in beweging moet houden om er goed uit te zien. Op basis van deze *video tutorial* heeft ze een choreograaf een dans laten maken. Die gaat over het letterlijk meedragen van het gewicht van de zware *grand boubou*, maar ook over het gewicht wat je persoonlijk meedraagt als iemand van kleur. Op de doorzichtige outfits van de dansers, ontworpen door Ouédraogo en geïnspireerd op de *grand boubou*, wordt de oorspronkelijke video geprojecteerd. Zo is de cirkel weer rond.

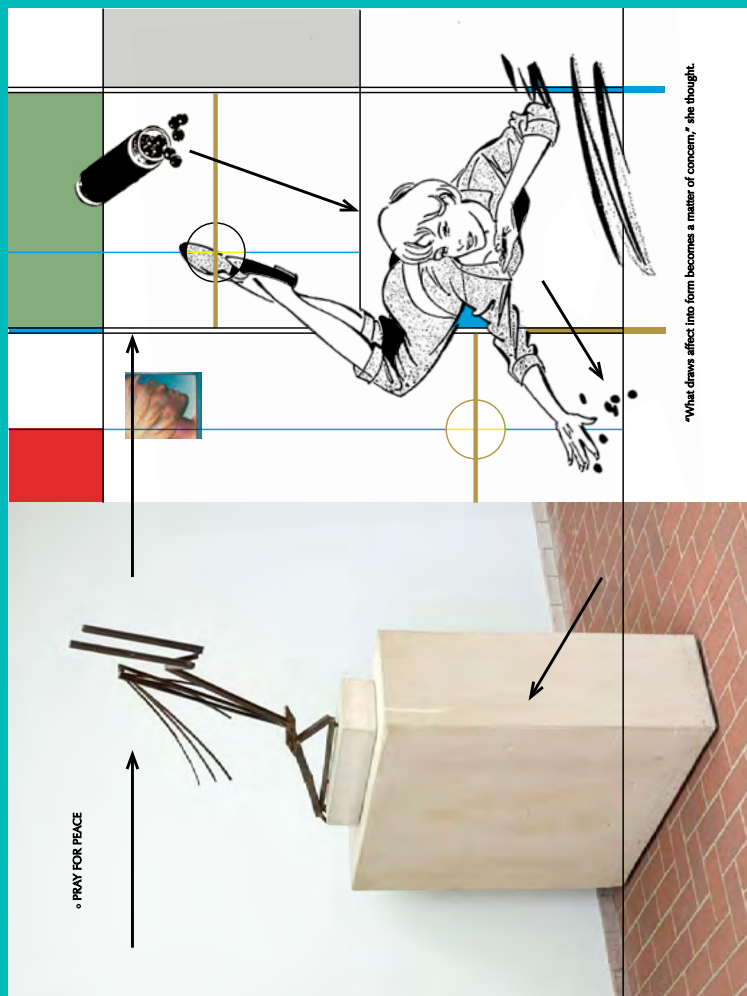
Ook in haar tweede show is dit kledingstuk het uitgangspunt. In samenwerking met kledingmerk Patta heeft ze een capsulecollectie ontworpen waarin de plooien en kreukels van de waxstof tot een stofpatroon zijn verwerkt. Ze speelt met *oversized* vormgeving die kenmerkend is voor zowel de *grand boubou* als voor hiphopmode. De presentatie vindt plaats in een installatie waarin Ouédraogo een landschap creëert met Afrikaanse sculpturen, invloeden van West-Afrikaanse fotografie uit de jaren zeventig en streetwear van Afrikaanse diaspora waartussen de modellen worden geplaatst: een 'levend stillleven'.

'Het bewust uitdragen en er bewust zijn, dat intrigeert me'

17

'In zwarte cultuur is zoveel etiquette rondom mode die je forceert ruimte in te nemen'

18

CLEO TSW

De vrijheid om autonoom te kunnen creëren, dat is wat de beurs van het Stimuleringsfonds grafisch ontwerpster Cleo Tsw bracht. Naast al het werk in opdracht, eens met haar eigen kritische blik naar de wereld kijken en naar hoe we die vormgeven. 'Ontwerpers ordenen informatie, dat is design in feite. De manier waarop ze dat doen wordt beïnvloed door alles wat ze meekrijgen in hun leven.' Dat zij zelf uit Singapore komt, tot 1963 een Britse kolonie, is ook van invloed op haar werk, dat ze antikoloniaal noemt. Maar het is veel breder dan dat. Tsw verzet zich tegen opgelegde kaders en wil dan ook liever niet te veel uitleggen over haar werk. De vrijheid van denken van zowel de maker als de kijker en lezer zijn haar veel waard.

Het afgelopen jaar stond in het teken van het experiment. Onderzoeken, lezen, schrijven, organiseren, en documenteren in een poging los te komen van wat we denken te weten op basis van wat ons wordt voorgeschoteld. Ze maakte er verslagen van in de vorm van gedrukte katernen: losse gevouwen drukvellen die elk 32 pagina's in een boek vormen als je ze bundelt en schoon snijdt. De eerste katernen worden na afloop van dit onderzoeksjaar samengevoegd in *Off Course 1*. Een boek dat speelt met woord en beeld: de bundeling van schijnbaar losse fragmenten dagen de lezer uit om kritisch te kijken en zijn eigen weg te vinden door de berg informatie die we dagelijks voorgeschoteld krijgen.

De conventies van drukwerk zijn losgelaten, of gebruikt op een vervreemdende manier. Zo begint het boek bijvoorbeeld niet met een voorwoord, maar met een associatief register. Daarop volgt een veelzijdige compilatie: flarden van uitspraken, passages uit boeken, beeldverhalen, collages, strips en meer. Wie het wil duiden staat voor een lastige taak. Maar dat was dan ook precies de bedoeling, iedereen mag er zijn eigen interpretatie aan geven en zijn eigen positie bepalen. 'Ik hou er niet van om mijn werk al te veel uit te leggen', zegt Tsw. 'Dat mogen mensen zelf doen. Als het aan mij lag zou er in deze tekst alleen maar staan: ik heb een boek gemaakt.'

'Mensen mogen mijn werk zelf uitleggen'

19

'Design is het ordenen van informatie'

20

'Ik hoor weleens dat ik naar de natuur kijk alsof het een winkel is.'

DON KWANING

'Ik hoor weleens dat ik naar de natuur kijk alsof het een winkel is.' Ontwerper Don Kwaning is tijdens wandelingen altijd op zoek naar mooie planten voor bijzondere kleuren en nieuwe spannende materialen. Door een beetje 'te pulken en friemelen' aan pitrus (een veelvoorkomende grasachtige plant) kwam hij erachter dat binnenin de steel een fascinerend schuimig merg zit. Voor zijn afstudeerproject heeft hij de pitrus tot twaalf verschillende materialen verwerkt: van textielachtige vezels waar je garens van kunt maken, maar ook papier en karton, tot schuimblokken en een lichtgewicht plaatmateriaal.

Een doel voor dit jaar is te onderzoeken of hij een van die materialen commercieel kan doorontwikkelen. Dat is in de regel een langdurig en bij vlagen frustrerend traject, dat zomaar vijf tot tien jaar kan duren. Een van de uitdagingen is het feit dat het merg zich voorsnog niet machinaal uit de steel laat verwijderen, alleen met de hand. En bij opschaling is de pitrus die hij kan afnemen van Staatsbosbeheer, die de weelderig groeiende plant probeert te beheersen, niet genoeg. Er zal dan moeten worden geteeld, een heel ander verhaal.

Naast deze zoektocht gebruikt Kwaning dit jaar ook om te onderzoeken hoe hij zijn praktijk in de toekomst wil vormgeven. Wat hem gelukkig maakt is de potentie laten zien van plantaardige materialen, als een ambachtsman in materiaalontwikkeling. Maar hoe dat het beste te doen? Door een vondst door te ontwikkelen tot een halffabricaat, waarmee anderen vervolgens aan de slag kunnen? Of door er zelf een kant-en-klaar interieurontwerp van te maken? Of meer autonoom en conceptueel de kracht van een materiaal in een abstractere vorm te laten zien? En hoe druk je nou een persoonlijk stempel op zo'n experiment?

Het zijn vragen waar Kwaning door middel van uitproberen, gesprekken met anderen en vooral veel nadenken een antwoord op probeert te formuleren. 'Ik denk dat deze beurs ervoor heeft gezorgd dat ik nu in mijn hoofd in deze *struggle* zit, maar dat bedoel ik niet in een negatieve zin, want het is juist positief. Dat ik daar de ruimte voor heb gekregen, dat is voor mij het meest waardevol.'

'Dat ik ruimte heb gekregen voor *struggle*, is voor mij het meest waardevol'

21

22

FANA RICHTERS

'Wij van de Afrikaanse diaspora beseffen eindelijk dat wij onze eigen prioriteit zijn. We nemen de toekomst in eigen handen, met eigen oplossingen en visies, geleid door de geesten van onze voorouders. We bouwen nieuwe werelden en realiteiten die vooruitlopen op mogelijke toekomsten, samenvallen met het heden en het verleden terugvorderen.' Deze uitspraak staat prominent op de website van modeontwerper en interdisciplinair kunstenaar Fana Richters.

Dat ze in de wij-vorm spreekt, is tekenend: het werk van Richters is onderdeel van een grotere beweging. Niet voor niets werd het afgelopen jaar opgenomen in de tentoonstelling *Voices of Fashion* in het Centraal Museum in Utrecht en is het momenteel te zien in de expositie *De Gouden Koets* in Amsterdam Museum, die niet alleen de geresouteerde Gouden Koets toont, maar ook de discussies die in het verleden en heden zijn gevoerd over dit iconische voertuig.

Richters maakte internationaal furore met haar afrofuturistische Planet AiRich. De wereld die ze hier creëert, is gericht op het herontdekken en herdefiniëren van de zwarte identiteit. De personages in haar werk voldoen dan ook niet aan de westerse schoonheidsidealen. 'In mijn werk is de kracht van zwarte identiteit een terugkerend onderwerp. Hiervoor combineer ik hedendaagse (pop)culturen met elementen uit de Afrikaanse geschiedenissen. Mode, muziek en spirituele mythologieën komen in mijn werk samen.'

Het afgelopen jaar werkte Richters aan *The Walking Exhibition*, waarin ze een brug slaat tussen de artistieke wereld en de mode-industrie. Omringd door experts en adviseurs op verschillende gebieden, waaronder mode en textiel, ontwikkelde ze een serie pakken. Centraal staat haar eigen fotografiehandschrift, dat wordt gekenmerkt door collagetechnieken. Duurzaamheid is volgens Richters een onmisbaar element en ze wil dit dan ook zeker laten blijken uit het ontwerp door onder andere gebruik te maken van het natuurgewas hennep. Het eindproduct wordt gepresenteerd tijdens een modeshow waarin Richters wil kennismaken met een commerciële manier van presentatie.

23

'In mijn werk is de kracht van zwarte identiteit een terugkerend onderwerp'

'Wij van de Afrikaanse diaspora beseffen eindelijk dat wij onze eigen prioriteit zijn'

24

FRANCES ROMPAS

Frances Rompas studeerde biologie aan de Universiteit van Utrecht en behaalde haar master Environmental Sciences aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In haar praktijk combineert ze haar academische achtergrond als bioloog met bewegend beeld en installaties en zoekt ze naar manieren om op poëtische en beeldende wijze de kracht, balans en dynamiek van de natuur te vertalen. Hierbij streeft Rompas naar een presentatie die toeschouwers verbindt, waarbij mensen samen kunnen kijken, reflecteren en ervaren. Deze waarden kwamen ook sterk terug in haar activiteiten als DJ en organisator van verschillende avonden en events in Utrecht.

Rompas maakt onder meer portretten in de vorm van videowerken die ingaan op persoonlijke verhalen van verschillende mensen, niet verteld aan de hand van woorden maar door de intieme momenten van blikken en stiltes tussendoor. Hierbij gebruikt ze veel beeldtaal en is ze secuur bezig met de compositie en de beweging van het subject daarbinnen. De afgelopen periode heeft Rompas gewerkt aan een zeer persoonlijk en autobiografisch project met betrekking tot haar afkomst. 'Ik doe hiervoor historisch onderzoek naar het landschap waarin mijn voorouders leefden: Minahasa, ook wel Manado, in de Indonesische provincie Noord-Celebes. Daarbij zoomt ik in op het binnenland, de dorpen aan de voet van de Soputan vulkaan. De focus ligt op het landschap van Manado.' Daarmee kiest Rompas voor een onderscheidende aanpak ten opzichte van andere diasporaverhalen uit Indonesië waarin de nadruk doorgaans ligt op historische elementen zoals de koloniale overheersing en oorlog. 'Ik benader het project vanuit historische verslagen en beschrijvingen van de omgeving. Daarbij staan gevoel en emotie centraal. Ik wil het landschap van mijn voorouders zo goed mogelijk begrijpen.'

Onlangs presenteerde Rompas de eerste uiting van haar autobiografische project in de vorm van een sculptuur in de openbare ruimte. De sculptuur bestaat uit in de grond verankerde bamboestokken van elk acht meter lang in combinatie met verschillende audiofragmenten. Aan de bamboe dansen lange met de hand geverfde rode, paarse en smaragdgroene zijden vlaggen in de wind. 'Normaliter zijn vlaggen een symbool van een land en een markering op een specifieke plek. Mijn vlaggen verbeelden echter een gevoel van ontheemdheid, en van ergens anders willen zijn.' In de toekomst hoopt Rompas naar Indonesië te kunnen reizen om haar project af te ronden in de vorm van een film en op deze manier zowel de geschiedenis van haar vader en voorouders te kunnen vertellen, als haar eigen verhaal te ontdekken.

'Mijn vlaggen verbeelden een gevoel van ontheemdheid'

25

'Ik wil het landschap van mijn voorouders zo goed mogelijk begrijpen'

Foto: Charlotte Visser

'Cirrus', 2021

26

FRANSJE GIMBRÈRE

'Je moet weten waarom je ergens een bepaalde kleur of vorm of materialiteit aan geeft'

Het menselijk lichaam heeft ontwerper-kunstenaar Fransje Gimbrère altijd al gefascineerd. Hoe het werkt, hoe het zich gedraagt en zich verhoudt tot de ruimte om zich heen. Vooral de onbewuste processen vindt ze interessant; de dingen die onze zintuigen vrijwel ongemerkt registreren, maar die wel ons gedrag beïnvloeden. 'Ik denk dat dat een heel groot onderdeel is van design, dat je moet weten waarom je ergens een bepaalde kleur of vorm of materialiteit aan geeft als je iets gedaan wilt krijgen met je ontwerp, als je een bepaalde ervaring teweeg wilt brengen.'

Het jaar Talentontwikkeling gebruikte Gimbrère om zich verder te verdiepen in deze mechanismen. Zo bestudeerde ze wetenschappelijke artikelen over omgevingspsychologie, neuropsychologie en de meer controversiële neuro-esthetiek (biologische verklaringen voor het ervaren van schoonheid), maar ook over bio-filic design, ontwerp dat verbinding met de natuur zoekt.

Daarnaast zoekt Gimbrère verdieping in haar gereedschapskist aan vaardigheden, materialen en technieken. 'Hoe zit een techniek in elkaar? Dat is altijd hoe ik begin. Ik heb een fascinatie voor een bepaald uiterlijk. Het materiaal is niet leidend, maar het is wel vaak zo dat ik materiaal inzet op een manier die ongebruikelijk is.' Zo gebruikt ze zacht textiel voor stijve structuren of juist hard metaal voor een soepel vallend gordijn. Haar ontwerpen zijn vaak abstract; de toepassing kan door anderen worden ingevuld. Ze laat zien hoe een materiaal óók kan worden ingezet. 'Omdat wat ik doe eigenlijk zo conceptueel is, blijft het voor veel mensen lastig voor te stellen waar mijn ontwerpen nu voor dienen. Dus ik zit echt op het randje van kunst en design voor mijn gevoel.'

Waar ze haar werk tot nu toe met de hand maakte, zoekt ze nu ook verbinding met de industrie en werkt ze samen met producenten op het gebied van weven, breien en vlechten. Om meer begrip te krijgen van deze industriële processen zodat ze haar opdrachtgevers beter kan bedienen, maar ook om op haar beurt na te denken over hoe het anders kan en wat je nog meer met deze technieken zou kunnen. Haar uiteindelijke doel van dit verdiepende jaar is alle opgedane kennis te vertalen naar een ontwerp waarin de wetenschappelijke achtergrond samenkomt met een artistieke insteek.

'Ik zet materiaal vaak in op een manier die ongebruikelijk is'

27

'Een blokje om', Rodezand, Rotterdam, 2021

28

FUNS JANSSEN

Van wie is de stad? Deze vraag keert steeds in een andere gedaante terug in het werk van Funs Janssen, alias Funzig, Stadstekenaar van Rotterdam 2021. Waar hij zich in zijn afstudeerwerk vooral bezighield met de stedelijke openbare ruimte, richt hij zich met zijn recente werk op het thema gentrificatie. Funzig, oorspronkelijk uit Limburg, woont sinds tien jaar in Rotterdam Zuid, waar de recent aangekondigde sloop van zo'n 524 betaalbare huurwoningen voor een opleving van het maatschappelijk debat over gentrificatie zorgde. 'Zuid is maar één voorbeeld', zegt Funzig, 'hetzelfde gebeurt in wijken als Overschie, Krooswijk en Spangen. En in steden als Amsterdam, Londen en New York.' Oorspronkelijke bewoners worden, geholpen door gemeente- en overheidsbeleid, verdrongen door beleggers en nieuwe, meer kapitaalkrachtige bewoners.

Funzig besloot blokken en buurten die op de lijst staan voor sloop of herinrichting te archiveren. Hij gaat daarbij volgens zijn geheel eigen methode te werk: allereerst fotografeert hij de straat en zet deze foto om in een 3D-model. Op basis hiervan maakt hij een illustratie – zijn artistieke interpretatie. Funzigs stadsbeelden spelen zich altijd af in de nacht. 'Dan wordt de stad en wat zich erin afspeelt letterlijk uitgelicht door lantaarnpalen en koplampen en zie je haar beter.' De beelden zullen uiteindelijk worden verzameld in een publicatie naast opgetekende ervaringen van ex-bewoners en essays van opiniemakers en onderzoekers. Funzig werkt bijvoorbeeld nauw samen met onderzoeker Hasret Emine – actief voor de Amsterdamse tak van politieke partij Bij1. 'Ik wil mensen minstens een herinnering geven aan de plek die ze hebben moeten verlaten', zegt Funzig. Tegelijkertijd is de publicatie er ook juist voor nieuwe bewoners en beleidsmakers, zodat deze kunnen zien wat het effect van gentrificatie is op een stad en haar bewoners. 'Ik zou dit project heel graag uitbouwen; kijken wat ik kan doen in andere steden waar hetzelfde speelt. En ik kan me ook voorstellen dat de 3D-modellen die ik heb gemaakt in de toekomst toegankelijk worden middels virtual reality.' Zo wordt de (geschiedenis van) de stad toch weer een beetje toegankelijk voor mensen wie de toegang tot de stad werd onzegd.

'In de nacht zie je de stad beter'

'Ik wil mensen minstens een herinnering geven aan de plek die ze hebben moeten verlaten'

29

Foto: Iris Rijskamp

'Multiiform', 2019

30

'Sport is bij uitstek een normatief en vaak uitsluitend domein'

GABRIEL FONTANA

Bij welk team hoor je? Wie kan en mag er meedoen? Wie krijgt de bal? Tot welke kleedkamer heb je toegang? In het recente werk van social designer en onderzoeker Gabriel Fontana geldt (team)sport als metafoor en model voor de samenleving in het groot: 'Sport is bij uitstek een normatief en vaak uitsluitend domein. Er gelden regels over hoe je eruit moet zien en je moet gedragen afhankelijk van je sekse. Bovendien kunnen niet alle lichamen aan alle sporten meedoen.' Fontana zag hoe in sportonderwijs sociale normen worden uitgedragen, geïnternaliseerd en gereproduceerd en besloot deze praktijk te onderzoeken en opnieuw vorm te geven.

'Ik heb mensen gemengde teamsport in stilte laten beoefenen en zag dat meisjes dan vaker de bal kregen en zich meer op hun gemak voelden, omdat normaal gesproken vooral jongens elkaars naam schreeuwen', zegt Fontana. Dat riep de vraag op wat de rol is van het gebruik van de stem in de (re)productie van sociale normen. Binnen het project *Voice and (Hear)archies* ontwierp Fontana een serie sportspellen waarin stemgeluid en luisteren op een nieuwe manier worden ingezet.

Fontana – zijn vader was sportleraar – is zelf werkzaam op verschillende kunstacademies en beschouwt het onderwijs als een uiterst politieke context. De (re)productie van sociale normen en identiteiten vindt niet alleen plaats tijdens sportonderwijs, maar ook in de inrichting en vormgeving van de fysieke ruimte van onderwijsinstituten. Zijn project *Safer Landscapes* speelt daarop in en biedt een *Queering Manual*, een praktische set interventies die instellingen en docenten kunnen plegen om de gebruikelijke normbevestigende gang van zaken in de war te gooien en een meer inclusieve fysieke context tot stand te brengen.

Fontana, wiens werk zich bevindt op het snijvlak van sociologie en design, werkt graag samen met mensen uit verschillende disciplines om zijn blik te verbreden. 'Uiteindelijk is iedere vorm van design inherent aan social design', zegt hij. Design (re)produceert nu eenmaal ideologieën. 'Het is belangrijk om de complexiteit van de vraagstukken waarmee je je als designer bezighoudt en je eigen verantwoordelijkheid daarin te erkennen.'

'Uiteindelijk is iedere vorm van design inherent aan social design'

31

Foto: Imke Panhuijzen

32

INEZ NAOMI CORREA ALVES

Elf stoere vrouwen op een knalroze voetbalveld. Ze zijn cool, zelfbewust en trots op hun lijf, enkel gehuld in een trendy bikini gemaakt van tweedehands voetbalshirts. Het zijn de eerste campagnefoto's waarmee Inez Naomi Correa Alves haar merk Versatile Forever lanceert. Een jaar geleden besloot ze om naast haar ontwerp- en stylewerk voor gevestigde retail- en modemerken zelf een modelabel te starten met een heel andere insteek. Versatile Forever blijft ver weg van *fast fashion*.

'Ik begon me te storen aan hoe het er in de modebranche aan toe gaat', zegt Correa Alves, die hiermee voor een maatschappelijker aanpak kiest. 'En ik wilde mijn krachten als stylist en ontwerper graag bundelen, kijken hoe ik zelf in die rol kon groeien.' Door tweedehands kleding om te vormen tot nieuwe collecties, laat ze nu een tegengeluid horen. Daarbij gooide ze alles over een andere boeg: in plaats van te werken vanuit een vooraf uitgewerkt ontwerp, begon ze aan de andere kant, bij het maakproces. Door dat leidend te laten zijn, ontstaan creatieve verrassingen. Voor de eerste *release* dacht ze aan tops, die veranderden op de pop in jurken, maar uiteindelijk werden de reststukjes daarvan de ingrediënten voor de zomerse primeur. Ze omschrijft het onconventionele maakproces als '*learning by doing*', waarbij ze vooral heeft geleerd hoe belangrijk het is om gewoon te beginnen: 'Een kwestie van dóen en vertrouwen op je eigen gevoel.'

Het startpunt was een sorteerbeidrijf van tweedehandskleding. Correa Alves vertrok er met tassen vol oude voetbalshirts en -sjaals om een serie te maken met als thema teamspirit. In dit concept zijn de *benchwarmers*, de spelers die altijd op de bank zitten of als laatste worden gekozen, de echte winnaars. De eerste campagne, *Not Your Soccer Wife*, presenteert een divers team van super babes. De prijs wordt bewust toegankelijk gehouden voor een brede doelgroep, maar het is geen standaard confectie: 'Voor retail moet elke trui exact hetzelfde zijn, maar bij Versatile is elk kledingstuk uniek om de diversiteit te vieren. Het zijn *one of a kind* stukken, maar wel onderdeel van een reeks.'

De grootste uitdaging nu is opschalen: 'Deze bikini's hebben we zelf gemaakt, het is nog best lastig om als klein beginnend merk een collectie in productie te laten nemen.' Ze is nu in gesprek met verschillende maatschappelijke instellingen met naaiateliers om dat voor elkaar te krijgen. De voetbalbikini's zijn deze zomer nog te bestellen via de website van Versatile Forever. En de *drop* voor als het iets koeler wordt buiten staat al klaar; dat zijn die jurken van dezelfde sjaals en shirts.

'Een kwestie van dóen en vertrouwen op je eigen gevoel'

33

'Ik wil een tegengeluid laten horen'

'Voicing Borders', 2019

34

'Met mijn werk becoming-tarieer ik bestaande systemen en structuren'

IRAKLI SABEKIA

Kunstenaar Irakli Sabekia is geboren in een Georgische stad die nu in bezet gebied ligt. Op jonge leeftijd verhuisde hij naar Tbilisi waar hij een medische opleiding volgde. Na de oorlog in Zuid-Ossetië in 2008, begon hij zich te richten op grafisch ontwerp, communicatie en artdirection. In 2015 startte hij zijn opleiding aan de Design Academy in Eindhoven in de richting Man and Leisure (nu Studio Urgencies), waar hij in 2019 cum laude afstudeerde met een project over de Russische bezetting van Georgië. 'Met mijn praktijk wil ik de kijker aanzetten tot reflectie en uitnodigen tot discussie over de problematiek die ik agendeer in mijn werk. Het centrale thema hierin is de frictie tussen mens en systeem.' Als getuige van de gevolgen van de bezetting in Georgië in het begin van de jaren negentig vertaalt hij zijn ervaringen naar methoden om onderwerpen te benaderen. 'Verhalen van kleine en grote gemeenschappen die zijn onderworpen aan verschillende machtssystemen moeten worden verteld. Dat doe ik via multimediale installaties en interventies. Ik creëer artistieke onderbrekingen in het functioneren van bestaande systemen. Daarbij gebruik ik mijn wetenschappelijke achtergrond om de instrumenten van de gevestigde macht te bevragen. Het verbinden van mensen door middel van ideeën vormt hierin de kern.'

In de interactieve installatie *Voicing Borders* belicht Sabekia de realiteit die schuilt achter de in prikkeldraad gehulde grens van door Rusland bezet Georgië. Aan de hand van oude en nieuwe satellietbeelden en een kort bericht in morsecode brengt hij de destructie van zestien dorpen in kaart. Een eerder project, de speelse publieke interventie *Ministry of Reasonable Chaos*, is een commentaar op het Nederlandse bestuursstelsel en de overvloed aan sociale controle die weinig ruimte overlaat voor spontaniteit. Met felgekleurde bakstenen kunnen mensen samen bouwen aan nieuwe structuren die de eentonige en soms steriele publieke ruimte doorbreken.

Momenteel werkt Sabekia aan zijn project *The Archive of Spatial Knowledge*. 'Het is een experimenteel digitaal opensourceplatform dat fungeert als een ruimtelijke interventie en wordt gevormd door een verzameling gecensureerde narratieven die niet mogen worden weergegeven in de openbare ruimte. Zoals verhalen uit de bezette gebieden van Georgië die aanwezig zijn in de herinneringen van de lokale bevolking, maar uit de omgeving zijn gewist.' In de toekomst wil Sabekia zijn artistieke praktijk op het snijvlak van wetenschap en beeldende kunst verder ontwikkelen.

'Verhalen van gemeenschappen die zijn onderworpen aan verschillende machtssystemen moeten worden verteld'

35

Foto: A. Thevenet

'Stadhuysplein Urban Forest'

36

JEAN-FRANÇOIS GAUTHIER

'Trees first' is het motto van Jean-François Gauthier als het op stedenbouw aankomt. Het was de titel van zijn afstudeerscriptie aan de Amsterdamse Academie van Bouwkunst, die bekroond werd met de KuiperCompagnons Afstudeerprijs. In plaats van bomen het sluitstuk te laten zijn bij de inrichting van de openbare ruimte, pleit hij ervoor ermee te beginnen. En dan moeten we niet denken in losse bomen, maar in bossen. Hij haalde inspiratie uit het onderzoek van boscoloog Suzanne Simard, die ontdekte dat bomen een community vormen. 'Men dacht dat ze met elkaar concurreerden, maar ze blijken juist samen te werken', zegt Gauthier. 'Hun wortels zoeken contact met elkaar, de een zorgt voor de ander. Er is een heel systeem van volwassen moederbomen die zorgen voor de jongere aanwas.' Goed nieuws voor de levensverwachting van stadsbomen: terwijl single exemplaren vaak maar twintig jaar oud worden, kan dat getal vertienvoudigen als je ze dichterbij elkaar zet.

'Bomen concurren
niet met elkaar, ze
werken juist samen'

'Er wordt veel gepraat over het aanplanten van meer bomen in de stad, maar het gekke is dat niemand echt weet hoe je dat het beste kunt doen', zegt Gauthier. Met de beurs van het Stimuleringsfonds lukte het hem zijn afstudeeronderzoek een praktisch vervolg te geven met een pilot op het Slachthuisplein in den Haag. Bewoners hadden een verzoek ingediend bij de gemeente voor meer bomen op het plein, waar ze wel een specialist bij konden gebruiken. 'Die zijn er eigenlijk niet', zegt Gauthier. 'Je hebt landschapsarchitecten en boomverzorgers, maar zij zijn niet gewend om met elkaar te praten.' Hij greep het project aan om al doende zelf die specialist te worden; begin 2021 begon zijn eerste gelaagde stadsbos hier te groeien, met berken en lijsterbessen als pioniers, eiken en esdoorns als hun langzaam groeiende opvolgers en een beschermende, voedende onderlaag van struiken en kruiden.

De geleerde lessen – zoals het belang van die drielaagse aanpak en een methode om de bodem duurzaam te verrijken – houdt hij bij in zijn atlas. Daarin wordt ook de noodzaak van onderzoek naar de 'natuurlijke' omstandigheden benadrukt. 'Die verschillen per locatie. Soms zijn de bodem, de wind en de zon vergelijkbaar met een berglandschap, soms met een canyon, en in het geval van het Slachthuisplein met een duinlandschap. De slagingskans vergroot aanzienlijk als je dan voor vegetatie kiest die het goed doet in de duinen.' De verschillende scenario's worden visueel gemaakt in artistieke collages. Die zouden gemeentes net dat zetje kunnen geven om met Sylva, het dit jaar opgerichte bedrijf van Gauthier, in zee te gaan voor een stad vol groene reuzen.

37

'Begin met een bos,
daarna pas de stenen'

38

JEANPAUL PAULA

Over het algemeen bestaat er een vrij strikte scheiding tussen kunst en mode, maar voor JeanPaul Paula is er geen onderscheid tussen de verschillende dingen die hij doet. Of hij nu fotograaf, stylist of artdirector is, het komt allemaal voort uit dezelfde creatieve impuls – die steeds een andere uitingsvorm vindt. Hij is al bijna twee decennia bezig met het ontwikkelen van zijn praktijk, en heeft wereldwijd met de grootste merken en artiesten gewerkt, maar de gelegenheden in Nederland bleven beperkt. 'Ik heb het afgelopen jaar expliciet gekozen om verantwoordelijkheid te nemen voor mijn kunstenaarschap en duurzaamheid centraal te stellen. Onderdeel van dat proces is dat ik meer samenwerk met mijn familie.' Na een drastische en ingrijpende breuk in zijn late tienerjaren – met als reden zijn gay-zijn – is er sinds kort weer contact. De herstelde relatie is een emotioneel en uitgebreid proces van elkaar hernieuwd leren kennen. Onderdeel daarvan is het aangaan van het gesprek over onder meer de cultuur en persoonlijke beweegredenen die tot de breuk en tot de toenadering hebben geleid.

'De nasleep van kolonialisme, religie en masculiniteit zorgt voor een giftige cocktail'

39

De gesprekken vormen de basis van nieuwe uitingen en staan in relatie tot de context van de ervaringen en problematische omgang met LGBTQIA+-personen in de Curaçaose en bredere Caraïbische gemeenschap. 'Hier worden constant LGBTQIA+-mensen van kleur vermoord door mensen uit de eigen gemeenschap. Velen van hen worden – net als ikzelf – uit huis gezet en hebben geen sociaaleconomisch vangnet.' Het zijn volgens Paula consequenties die voortkomen uit gedrag dat is aangeleerd, doorgegeven en genormaliseerd. 'Ik focus met name op de Caraïbische context, waar de nasleep van kolonialisme, religie en masculiniteit zorgt voor een giftige cocktail aan factoren die voor deze dodelijke uitwassen zorgen.' Paula vraagt zich in die lijn af wat het betekent om van kleur en/of gay te zijn in deze wereld en hoe je hier kunt overleven?

'Ik heb expliciet gekozen om verantwoordelijkheid te nemen voor mijn kunstenaarschap'

Naast foto's, leidt het huidige onderzoek tot een film waarin het persoonlijke verhaal van Paula en de relatie tot zijn familie aan bod komen. Dit is ingebed in een omgeving die bredere culturele aspecten aanspreekt. Hij wil aandacht genereren voor psychologie en *mental health* binnen de zwarte gemeenschap. Tegelijk speelt mee dat mensen van kleur binnen de queer-gemeenschap grotendeels onzichtbaar zijn gemaakt, of er is een commercieel belang dat boven de daadwerkelijke langetermijnbijdrage en representatie wordt gesteld die voorbeeldstellend kunnen zijn voor komende generaties. Om die reden wil hij het project zo veel mogelijk zichtbaarheid geven en bij een zo groot mogelijk publiek onder de aandacht brengen.

40

JOHANNA SEELEMANN

'Disaster studios' klinkt misschien als een ontwerpbureau waar-
bij je liever uit de buurt blijft. Maar in deze tijden van klimaat-
verandering, bijbehorende extreme weersomstandigheden en
een globale pandemie, moeten we mogelijk juist dichterbij
de ramp aan kruipen en onderzoeken hoe we er het beste
mee kunnen omgaan. En dat is precies wat Johanna Seelemann
de afgelopen tijd deed samen met de IJslandse risicomanage-
mentexpert Uta Reichardt binnen het project *Disaster Studios*.
Wie denkt dat ontwerpen voor (na) de ramp uitnodigt tot ex-
treme functionaliteit en rationaliteit, heeft het mis. 'Juist ook
de esthetiek en het irrationele spelen daarbij een grote rol',
zegt Seelemann. 'Rationaliteit biedt bijvoorbeeld geen troost
tijdens of na de ramp. En de effectiviteit van infographics –
veelvuldig ingezet tijdens de coronacrisis – is deels afhankelijk van
hun esthetische kwaliteit.' Het resultaat van Reichardts en Seele-
manns interdisciplinaire project is een onlinekompas – draaiend op
een eigen server op zonne-energie – plus een publicatie voor wie
geïnteresseerd is in de vraag wat kunst en design kunnen beteke-
nen in de context van een crisis.

Seelemann is al langer gefascineerd door aanpassings-
vermogen, veerkracht en verandering (van esthetiek). In eer-
der werk, *Terra Incognita*, onderzocht ze via industriële klei de
rol van irrationaliteit en veranderlijke esthetiek in ons consump-
tiegedrag. Net als de mode-industrie doet de auto-indus-
trie aan opzettelijke veroudering om consumptie te stimu-
leren en dat proces krijgt allereerst en steeds weer vorm
in klei. 'Het is fascinerend dat een inmiddels hypertechno-
logisch product, de auto, nog altijd begint als een klei-
sculptuur!' zegt Seelemann. *Terra Incognita* resulteerde in
een serie stabiele, maar eindeloos aanpasbare objecten uit in-
dustriële klei. Doordat hetzelfde materiaal steeds wordt her-
gebruikt, is het spel met esthetiek opeens verenigbaar met
duurzaamheid.

De thema's duurzaamheid en veranderlijkheid wil See-
lemann de komende tijd verder uitdiepen binnen het project
Perpetual Change (werktitel); een onderzoek naar lokale ma-
teriaalstromen en productietechnieken. 'Daarbij wil ik me weer
richten op het materiaal als verteller en hopelijk leidt het tot
mooie samenwerkingen!'

'Ik wil me richten op het
materiaal als verteller'

41

'Rationaliteit biedt geen
troost tijdens of na de ramp'

42

'Hoe we communiceren
fascineert me'

JOSSE PYL

'Hoe we communiceren, afspraken maken, dingen vastleggen en het afwezige aanwezig maken met taal fascineert me', zegt Josse Pyl. Met taal bedoelt Pyl hier de visuele taal, niet per se de gesproken taal. Afhankelijk van je taal-filosofische uitgangspositie, kun je stellen dat taal altijd vertaalt: de relatie tussen taal en werkelijkheid is niet een-op-een. Taal is niet de werkelijkheid. En ook geen letterlijke kopie daarvan. Maar een kopie is wel weer een vertaling van een stukje werkelijkheid. En het is juist die vertaling, die Pyl zo bezighoudt. Zijn meest recente project behelst dan ook onder meer een vertaling en herinterpretatie van eigen werk. Pyl maakte *frottages* van details en installatiebeelden van dat werk. 'Bij het maken van een frottage, maak je een soort kopie van een origineel met reliëf, je legt een vel papier over bijvoorbeeld een muntje en gaat daar dan met een krijtje overheen'. Zijn frottages verzamelde Pyl, naast nieuw werk, in een publicatie die in september uitkomt bij Uitgeverij Roma Publications. 'Het is geen catalogus van mijn werk geworden', zegt Pyl, 'maar echt een werk op zich, een object met niets dan beeld. Nog nooit was ik zo lang met één ding bezig.' Altijd al wilde hij een boek maken, omdat dat een uitgelezen medium is voor visuele taal. Maar naast het boek zijn er nu ook videowerken. In de stop-motion video *Inner World Outer World* zit je als kijker opgesloten in een mond. Je ziet een gebit van de achterzijde waarin langzaam gravures – omgekeerd reliëf – ontstaan: enkele details uit eerder werk en zwierige tekst op kiezen en snijtanden. 'Een woord begint in de maag. Deze ademt het vervolgens door naar de borst en nek, die zijn timbre vormt. Via de stembanden, waar de toonhoogte wordt bepaald, gaat het de mond in, waar de tong en tanden de uiteindelijke structuur meegeven, alvorens het woord de lucht in wordt geduwd', aldus Pyl. Video is een nieuw medium in zijn werk en beschouwt hij als een verrijking van zijn praktijk. 'Dus dat zie ik wel in de toekomst: meer frottages en meer video die zich dan hopelijk weer zullen vertalen naar het volgende.'

43

'Taal is niet de werkelijkheid'

'Selma', 2018

44

KHALID AMAKRAN

Fotograaf Khalid Amakran doet onderzoek naar de identiteit van Marokkaans-Nederlandse mensen. Hierin staan millennials centraal, maar ook de generaties daaromheen komen aan bod. 'Binnen de Nederlands maatschappij worden mensen met een Marokkaanse achtergrond vaak negatief besproken. De verhalen worden meestal in reactieve context verteld: na een negatief voorval worden we ter verantwoording geroepen en moeten we "ons" ten overstaan van een kijkerspubliek bij wijze van spreken verdedigen aan talkshowtafels. Voor het kleine, genuanceerde en alledaagse verhaal lijkt geen ruimte te zijn.' Deze negatieve positionering en perceptie zijn met name sinds de eeuwwisseling ontstaan: nieuws over de Marokkaanse jeugd en stigmatiserende uitspraken van politici speelden daarin een rol. Amakran wil die beeldvorming in eigen hand nemen en als spreekwoord *word artist* ook in de taal een ander voorbeeld stellen. 'Ik wil een manier vinden om in te gaan op wat die politisering doet met mensen.'

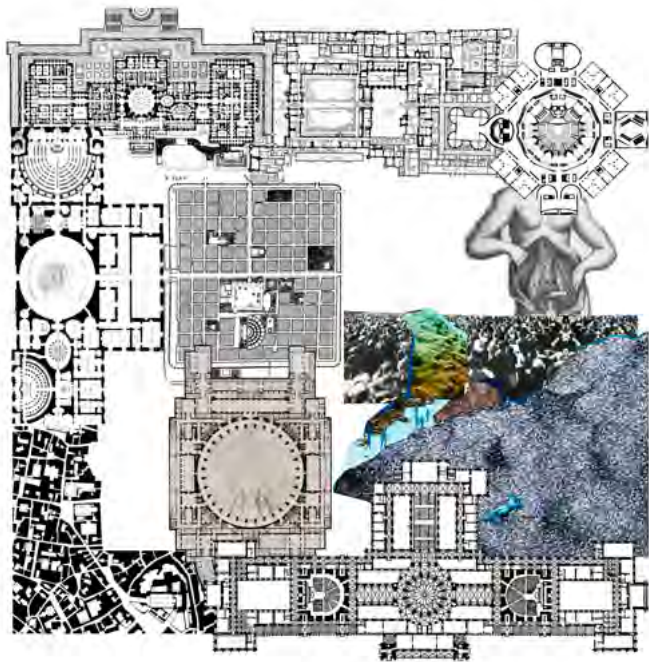
'De boodschap die je verkondigt, moet zo effectief mogelijk de wereld in gaan'

Na een aantal jaar van werken in opdracht en onder meer een wekelijkse rubriek in *NRC Handelsblad*, is hij nu op zoek naar meer ruimte voor zijn autonome positie. Voorheen lag zijn focus voornamelijk op de mens en diens omgeving. Nu wil hij deze twee los van elkaar beschouwen om enerzijds in te kunnen gaan op de positie van het individu en tegelijk de invloed van een omgeving aandacht te geven. De leefomgeving en situatie waarin iemand opgroeit, hebben serieuze invloed op de persoonlijke vorming. 'Het gaat om sociologische systemen duiden en ruimte geven aan emotionele beweegredenen.' In dit proces ziet Amakran fotografie niet als doel op zich, maar als middel om de wereld vast te leggen, te analyseren en een verhaal te vertellen. 'Ik ben niet geïnteresseerd in alleen mooie plaatjes. De boodschap die je verkondigt en verhalen die je vertelt, moeten zo effectief mogelijk de wereld in gaan.'

Hij richt zich op drie generaties: allereerst op de ouders die voornamelijk als 'gastarbeiders' naar Nederland kwamen. Voor hen is er weinig ruimte geweest om hun ervaringen publiekelijk te delen. Ook kijkt Amakran naar hun kinderen. Zij werden gedwongen te kiezen tussen hun Marokkaanse en Nederlandse cultuur. Deze valse keuze, waarbij de twee elkaar zogenaamd exclusief uitsluiten, speelt een belangrijke rol in de identiteitsvorming van Marokkaans-Nederlandse millennials. 'Vaak wordt gezegd dat zij niet helemaal vrij kunnen zijn en waar dan ook een deel van zichzelf moeten verschuilen waardoor zij altijd met een geheim rondlopen.' Deze geheime kant wil Amakran belichten. 'Ik wil tonen dat er een gedeelde ervaring is, dat er een groep is met een overeenkomstige beleving die daarom ook legitiem is. Zo laat ik zien dat de derde generatie de toekomst heeft.'

'Ik wil tonen dat er een gedeelde ervaring is'

45

46

LESIA TOPOLNYK

Lesia Topolnyk is een architect met aandacht voor de bredere betekenis van haar vakgebied. Ze is geïnteresseerd in het potentieel van haar professie binnen onze geconstrueerde werkelijkheid, niet per se in bouwen. 'Het gaat om ideeën die via een onderzoeks- en ontwerpproces vorm krijgen en nieuwe typologieën voortbrengen.' Voor haar is het niet genoeg om de wereld reactief en in lijn met wat er al bestaat vorm te geven: 'Architecten worden weliswaar gezien als de personen die ruimtes ontwerpen, maar we ontwerpen ook relaties.' Met name in deze turbulente politieke tijden is het nodig om te kijken naar de manier waarop de wereld is vormgegeven om te begrijpen in welke context een project plaatsvindt. 'Soms reflecteer ik op de grotere problemen op wereldniveau en andere keren gaat het over de ruimte in het hoofd van een individu.'

Topolnyk heeft zelf een achtergrond in Oekraïne en ging tijdens haar afstuderen van de Academie voor Bouwkunst in op de situatie van de Krim. Ze maakte een voorstel voor een gebouw dat voornamelijk uit wandelgangen bestond. Daar waar overleg en interacties plaatsvinden die uiteindelijk de grootste invloed hebben op de beslissingen die worden gemaakt. Het continu mediëren van de situatie stond daarin centraal. De architectuur symboliseerde en ondersteunde de mentale ruimte van de betrokkenen. In dit eindeloze gangenstelsel, met referentie naar de agora, zouden zij continu in gesprek kunnen blijven, zodat ook het overleg constant kon plaatsvinden: politiek is een gesprek dat gaande moet blijven. Ook in haar eigen visie op architectuur en binnen haar proces van onderzoek en ontwerpen gaat het om gesprek, bijdrages van verschillende posities en het betrekken van uiteenlopende kennis. Daarom werkt ze vaak samen met mensen die vanuit een ander vakgebied opereren. Want 'je kan leren van anderen en ze brengen waardevolle inzichten en posities met zich mee'.

Haar huidige onderzoek gaat in op de verschillende crises waar we ons als mensheid in bevinden, waarbij haar interesse met name uitgaat naar politieke systemen en de betekenis van democratie – en de Griekse beginselen. Ze gaat daarin terug op de manier waarop deze bestuursvorm historisch werd vormgegeven en hoe architectuur dat ondersteunde en uitbeeldde. 'Het gaat over hoe we verandering kunnen vormgeven en de manier waarop we de wereld gezamenlijk beter kunnen besturen.' Daarin kan architectuur een rol spelen middels ontwerpoplossingen die het besluitvormingsproces ondersteunen.

'Architecten worden gezien als personen die ruimtes ontwerpen, maar we ontwerpen ook relaties'

'Het gaat over de manier waarop we de wereld gezamenlijk beter kunnen besturen'

47

LOUIS BRADDOCK CLARKE

Het werk van ontwerper/onderzoeker Louis Braddock Clarke is gebaseerd op luisteren: luisteren naar anderen en naar het landschap. Hij bouwt instrumenten voor landschaps-onderzoek, voor manieren om het landschap te lezen, te indexeren en te voelen. Veranderingen in het landschap, zoals verschuivende magnetische waarden, worden omgezet in geluid, waardoor deze processen voor mensen waarneembaar worden. 'Veel van mijn werk is gericht op narratieven die tussen kunst en wetenschap in liggen en die normaal gesproken vrij complex en onzichtbaar zijn. Ik probeer creatieve manieren te vinden om ze bloot te leggen, met behulp van nieuwe technologieën.'

'Ik ben geobsedeerd door samenwerking'

Altijd komt hij weer terug bij hetzelfde materiaal: ijzererts, het metaal dat magnetische veranderingen in de ruimte om ons heen creëert. Voor zijn nieuwste project onderzoekt hij een plek in Groenland waar tienduizend jaar geleden een meteoriet is geland. Een gebeurtenis die naast een grote magnetische verandering ook een hoop verhalen in gang heeft gezet voor de lokale bevolking en de latere koloniale overheersers (Groenland heeft pas sinds 2008 weer zelfbestuur). Door het smelten van het ijs en de rijkdom van de grond spelen er ook nu enorme geopolitieke belangen rondom deze coördinaten die weer voor nieuwe narratieven zorgen.

Via internetveilingen heeft Braddock Clarke kleine stukken van de meteoriet, die over de hele wereld verkocht en verspreid zijn, bij elkaar gezocht. Het idee is deze brokjes terug te brengen naar de exacte plek van landing. Door ter plekke de stukken tot hoge temperatuur te verhitten worden de magnetische waarden, gesteld op het moment dat de meteoriet insloeg, gereset en nemen ze de nieuwe verhoudingen aan van dat moment en die plek. Alle geschiedenis in de steen, in het bijzonder de koloniale, wordt als het ware gewist. Het materiaal krijgt een nieuwe start op de plaats waar het 'aards' thuishoort (hoewel het natuurlijk oorspronkelijk uit de ruimte komt) en blijft daar ook.

Het terugbrengen van de meteoriet staat in schril contrast met alles wat aan deze plek is onttrokken. Dit resonanceert bij de lokale bevolking waar Braddock Clarke mee samenwerkt, naast onder andere wetenschappers, technici en natuurhistorische musea. Eigenlijk voelt het ongemakkelijk dat alleen zijn naam aan deze talentontwikkelingsbeurs is verbonden, want zijn praktijk is gericht op samenwerking. 'Ik ben geobsedeerd door samenwerking', zoals hijzelf zegt. 'Voor mij is het de toekomst om binnen deze intensief samenwerkende dialoogruimtes te opereren.'

'Veel van mijn werk is gericht op narratieven die vrij complex en onzichtbaar zijn'

'Liquid Life'

50

LUUC SONKE

'Ik zoek naar een antwoord op wat ik beschouw als het ruimtelijke vraagstuk van de eenentwintigste eeuw,' zegt architect Luuc Sonke. En dat is: hoe kunnen we ruimtes ontwerpen die gebruikers uitdagen tot flexibel gebruik, in aansluiting op het hedendaagse leven? Dat leven is door de voortschrijdende digitalisering steeds 'vloeibaarder' geworden. Grenzen tussen publiek en privé, werk en vrije tijd vervagen. Zoom haalt de buitenwereld in huis, de keukentafel wordt een bureau. En tegelijkertijd zitten mensen met laptops in het café waar ze vroeger kwamen om hun vrienden te ontmoeten en worden intieme gesprekken zonder gêne gevoerd in de bus of trein.

Terwijl de wereld zich steeds meer ontworstelt aan de vaste structuren van werk, kerk en relaties, blijft de gebouwde omgeving daarbij achter. De maatschappij is veel veranderlijker dan de architectuur waarmee we ons omgeven. Sonke onderzoekt die discrepantie en wil de kloof graag dichten. 'Gebouwen worden nog steeds ontworpen met vooraf bepaalde functies. Oké, we hebben tegenwoordig open keukens, maar architecten tekenen nog steeds slaapkamers en een woonkamer in een plattegrond. Hebben we die definities nog wel nodig?'

Zijn onderzoek ligt in het verlengde van zijn afstudeerproject aan de Academie van Bouwkunst Amsterdam. Het heet *Liquid Life*, naar een boek van socioloog Zygmunt Baumann over het constant veranderende leven. Sonke ging bij vijftien huishoudens op bezoek om in kaart te brengen hoe gebruikers met hun privéruimte omgaan. Hij interviewde bewoners, tekende plattegronden, noteerde zijn observaties en begon op basis daarvan nieuwe modellen te maken. Maquettes die spelen met een 'vrije indeling'; je weet niet goed waar de ene ruimte eindigt en de andere begint en ook de functie is nog niet bepaald. In plaats van wanden met deuren dagen halve wandjes en hoogteverschillen in plafond en vloer de gebruikers uit tot een flexibel gebruik.

Het afgelopen jaar heeft Sonke steeds meer lagen aan zijn onderzoek toegevoegd. Hij maakt nu bijvoorbeeld ook 3D-scans van binnen- en buitenlocaties om mee te experimenteren. Stukjes van onze leefruimte die hij losweekt van de context door er stukken vanaf te halen in de virtuele wereld. Een soort open kijkgaten die hij intuïtief maakt, en die gaandeweg een plek in het onderzoek krijgen. 'Ik gebruik zo'n 3D-scan nu voor het ontwerp van een tapijt met de texturen en kleuren van een publieke plek; dat is weer een andere manier om het publieke domein in de privésfeer te brengen.' Interessante vondsten gedurende het traject worden gedocumenteerd op Sonkes website. Hier vind je geen portfolio zoals je op een architectensite zou verwachten, maar een verslag van een ontdekkingsreis door de vloeibare ruimte.

'Gebouwen worden nog steeds ontworpen met vooraf bepaalde functies.'

51

'Ik wil ruimtes ontwerpen die gebruikers uitdagen'

52

MARLOU BREULS

Objectification of the body, het meest recente werk van Marlou Breuls, is een voortgaand onderzoek naar de grenzen en mogelijkheden van de mode en Breuls' eigen positionering op de as mode-ontwerper/autonoom kunstenaar. 'Ik voel niet de noodzaak om kleding te maken', zegt Breuls. 'Ik wil dingen oprekken, grenzen opzoeken. In de mode zoals die er nu uitziet, is iedere vorm van verwondering verdwenen. Die wil ik met mijn werk terugbrengen.'

Breuls zou mode liever benaderen als 'een cultuur van stof' dan als (het maken van) iets draagbaars en kwam zo uit bij experimenten met uit uiteenlopende materialen vervaardigde verlengstukken van het menselijk lichaam. Ook zijn er in porselein gedipte kledingstukken, een aalbare stoel uit harige siliconen en een getuft tapijt met daarin versmolten het 3D-silhouet van een vrouw. De werken kunnen gelezen worden als gedachte-experimenten: Tot waar is iets nog draagbaar? Wanneer is iets nog mode? Wat is eigenlijk mode? Maar ook: Wat ben ik, mode-ontwerper of autonoom kunstenaar?

Om deze vragen te beantwoorden en zich te bekwamen in het werken met verschillende materialen en technieken beoogde Breuls een aantal samenwerkingen. Bijvoorbeeld met: David Altmeyd, Katie Stout en Branko Popovic & Ronald Schinkelshoek. Een aantal daarvan kon wegens covid-19 (nog) niet (fysiek) plaatsvinden. Het project liep daardoor enige vertraging op. 'Ik had verder willen zijn met het formuleren van een antwoord.' Tegelijkertijd geeft Breuls toe dat de vragen die ze met haar werk stelt misschien wel nooit sluitend kunnen worden beantwoord. 'Het is voor mij belangrijk om mijzelf te blijven herontdekken. Daarom ga ik ook graag ongewone samenwerkingen aan, zowel met theaters als grote bedrijven.' Jezelf steeds opnieuw uitvinden is niet altijd even gemakkelijk: 'Zodra ik me buiten de mode begeef, wordt het spannend. Wat ben ik aan het doen? Waarom blijf ik niet bij wat ik kan? Maar ik weet ook: Deze spanning heb ik nodig om de volgende stap te kunnen zetten. Ik wil niet op de automatische piloot.'

'Ik voel niet de noodzaak om kleding te maken'

53

'Zodra ik me buiten de mode begeef, wordt het spannend'

'Vrije vogels'

54

MIRJAM DEBETS

Als animator, VJ en illustrator begeeft Mirjam Debets zich op het snijvlak van bewegend beeld, 2D en live performance. Ze studeerde animatie aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en rondde deze studie in 2017 als enige uit haar jaar af met live visuals tijdens een concert in Tivoli de Helling in Utrecht. 'Sindsdien ben ik op zoek naar nieuwe, multidisciplinaire manieren om illustraties en animaties te vertalen naar een fysieke ervaring voor publiek. De concepten hiervoor ontstaan vanuit muziek of samenwerkingen met onder meer muzikanten, ontwerpers en verschillende opdrachtgevers en resulteren in visuals die veel abstracter en vrijer zijn dan je met bijvoorbeeld het narratief van een animatiefilm kunt bereiken.'

'De inspiratie voor mijn werk haal ik uit de samenkomst van en de relatie tussen mens en natuur.' Vanuit mythologische legendes, filosofische verhalen en biologische verschijningen komen fantasiefiguren en organische vormen in eclectische patronen tot leven. In haar getekende wereld krioelt het van de bijzondere wezens en kronkelende planten in felle kleuren. Met een speelse blik schijnt Debets een poëtisch licht op de geschiedenis van de wereld en de manier waarop de mens al eeuwenlang in verbinding staat met zijn natuurlijke omgeving. 'De projecten die ik sinds mijn afstuderen heb gerealiseerd, zijn zeer uiteenlopend; van videoclip tot textiel design en van korte animatiefilms en gifjes tot een monumentale video-installatie op locatie.' In opdracht maakte ze onder meer een geanimeerde boektrailer voor het boek van de maand voor televisieprogramma *De Wereld Draait Door*, animaties voor een VPRO-documentaire over de aarde, een openingsfilm voor *Klik Amsterdam Animation Festival* en de introductiefilm en educatiemateriaal voor de tentoonstelling *Bes, Small god in ancient Egypt* in het Allard Pierson Museum in Amsterdam.

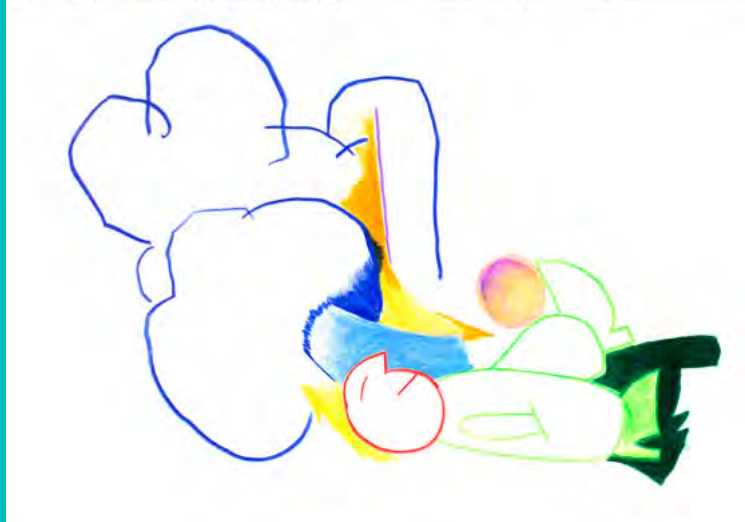
'In de toekomst wil ik nieuwe wegen verkennen binnen mijn praktijk door onderzoek te doen naar verschillende presentatievormen en het effect hiervan op het publiek. Immersieve ervaring en interactie met de toeschouwer ga ik daarin centraal stellen.' Komende projecten zullen om die reden volledig worden geproduceerd door Debets in samenwerking met professionals uit andere disciplines, van concept tot eindproduct.

55

'De relatie tussen mens en natuur inspireert'

'Ik wil illustraties en animaties op nieuwe manieren vertalen naar fysieke ervaringen'

56

MORIZ OBERBERGER

Het afgelopen jaar noemt grafisch ontwerper en illustrator Moriz Oberberger 'een goed broedjaar'. Tijd om te focussen, tijd om een nieuw werkritme te ontdekken en een nieuwe uitdaging aan te gaan. Want dat is hoe hij graag werkt, door zichzelf 'poëtische uitdagingen' op te leggen. 'Ik probeer altijd kleine, absurde systemen voor mijn werkwijze te bedenken, die intensief zijn qua werk, maar tegelijkertijd een heel humoristische en speelse benadering hebben.'

Zijn nieuwste project zit tussen een meditatief dagboek en een lang animatieproces in. Elke dag werkt hij aan een animatie, frame voor frame, minstens vijftig tekeningen per dag. De volgende dag gaat hij verder waar hij is gebleven. Er is geen storyboard; het verhaal ontwikkelt zich spontaan en intuïtief, alsof je gaat wandelen zonder bestemming of doel. Zoals de twintigste-eeuwse schilder Paul Klee het beschreef: 'tekenen is een lijn meenemen voor een wandeling'. Dit werkproces neemt het tekenen zelf als uitgangspunt. De ene keer volgt Oberberger een lijn waarin hij is geïnteresseerd, maar er zijn ook concrete figuren waaromheen zich kleine scènes uitspinnen. Het ene vloeit over in het andere, potentieel oneindig.

De tekeningen die samen de animaties vormen (de frames) bundelt hij in werkboeken, die elk het werk van twee maanden beslaan, met de datum en het tijdstip waarop hij begon met tekenen.

Ook worden de frames doorgenummerd: het zijn er nu al duizenden. De bundels maken het mogelijk de tekeningreeksen in verschillende ritmes te volgen. De lezer bepaalt zelf het tempo en de verbindingen tussen de beelden. Op de blanco omslagen van de werkboeken, die Oberberger in kleine opalages maakt, tekent hij ook nog eens, waarmee hij het idee van een afgerond boek bevraagt en uitdaagt. Ook is hij op basis van de figuren en lijnen die zich in de animaties ontwikkelen verhalen gaan schrijven en op zichzelf staande tekeningen in kleurpotlood gaan maken. In een tentoonstelling zal hij verschillende onderdelen van het project vertalen in een multimediale installatie, met naast de tekeningen en animaties onder andere ook geluid.

Het jaar Talentontwikkeling gaf eveneens ruimte om na te denken over hoe zijn praktijk breder te ontwikkelen, te communiceren en distribueren. Zo werkt hij aan een nieuwe website en een publicatieplatform. Alleen al het meer naar buiten treden op sociale media levert nieuwe contacten en opdrachten op. 'Dankzij deze financiering kan ik overtuigender zijn over de dingen die ik doe en vloeiendere overgangen creëren tussen zelfgeïnitieerde projecten en opdrachten.'

'Ik kan overtuigender zijn over de dingen die ik doe'

57

'Ik probeer kleine, absurde systemen voor mijn werkwijze te bedenken, die tegelijkertijd humoristisch en speels zijn'

PHILIPP KOLMANN

Philipp Kolmann is ontwerper, chef en boer met een fascinatie voor fermentatie. Hij beschrijft bacteriën en schimmels als een onzichtbare link tussen de mens, andere soorten en het land dat we bewonen. En hij ziet kansen door micro-organismen via voedsel in te zetten voor een gezondere balans op aarde. Momenteel is Kolmann bezig met het vinden van plantaardige varianten voor dierlijke producten; plantaardige kaas bijvoorbeeld. Daar is meer voor nodig dan het vinden van de juiste combinatie van bacteriën in een lab, vertelt hij: 'Dat heeft alles te maken met de connectie tussen product, mens en land.' Zijn onderzoek naar de manier waarop de zuivelindustrie tot in de haarvaten van onze cultuur zit verweven, is een eerste stap naar een milieuvriendelijk alternatief.

Hoewel onze huidige kaas een ambachtelijk, eerlijk imago heeft, is de meeste kaas die we consumeren allang losgezongen van de natuurlijke relatie tussen mens en land, vertelt Kolmann. Hij wil dan ook ver wegblijven van industrieel geproduceerde kaas en verdiepte zich de afgelopen tijd in de traditionele handmatige productie van rauwmelkse kazen. Hij vertrok naar Zwitserland, om ter plekke kaas te maken, zich te bekwamen in het proces van fermentatie en de microben te bestuderen die daarvoor verantwoordelijk zijn. Hij keek overigens niet alleen naar de microben in kaas, maar onderzocht allerlei fermentatietechnieken die wereldwijd worden gebruikt voor bijvoorbeeld yoghurt, kefir, miso, soja en boter. Hij onderzocht hoe smaak en geur ontstaan, hoe die worden bepaald door de lokale omstandigheden en daarmee de identiteit van een plek kunnen uitdragen. Kolmann: 'Ik wil met dit project de symbiotische relatie tussen de mens en zijn directe leefomgeving herstellen.'

De volgende stap is om de dierlijke zuivel ertussenuit te strepen. Er wordt al veganistische kaas gemaakt, maar daarvoor worden vaak ingrediënten uit Azië gebruikt, zoals kokosmelk en cashewnoten uit Indonesië. Kolmann wil weten wat lokale plantaardige ingrediënten kunnen doen voor kaas waar geen koemelk aan te pas komt. In september start hij in het microbiologische lab van de Vrije Universiteit in Amsterdam met de analyse van lokale microbiomen, om daar een startercultuur van te kunnen maken. Hij gaat aan de slag met verschillende soorten gras, bonen en linzen, zaden en noten. 'Ik probeer honderden jaren van zuivelcultuur om te zetten in iets anders, waar dezelfde waarde aan kan worden gehecht. De uitdaging is een plantaardig substituaat te maken dat net zo sterk verankerd raakt in onze cultuur.'

'Ik onderzoek de symbiotische relatie tussen mens en natuur'

58

59

'De uitdaging is een plantaardig substituaat te maken'

60

QASIM ARIF

Een ode aan een sneaker. En niet zomaar eentje. Dit is de Nike Air Max 1. In de jaren negentig, toen Qasim Arif nog op de basisschool in de Schilderswijk zat, was het een icoon voor hem en zijn vrienden. 'Die schoenen waren een status-symbool, we móesten ze hebben, we droomden ervan. Daar was niet meteen geld voor, er moest voor worden gespaard. En als je ze dan eenmaal had, moest je ze mooi houden. Niet op voetballen, dat mocht pas later als het nieuwe eraf was.'

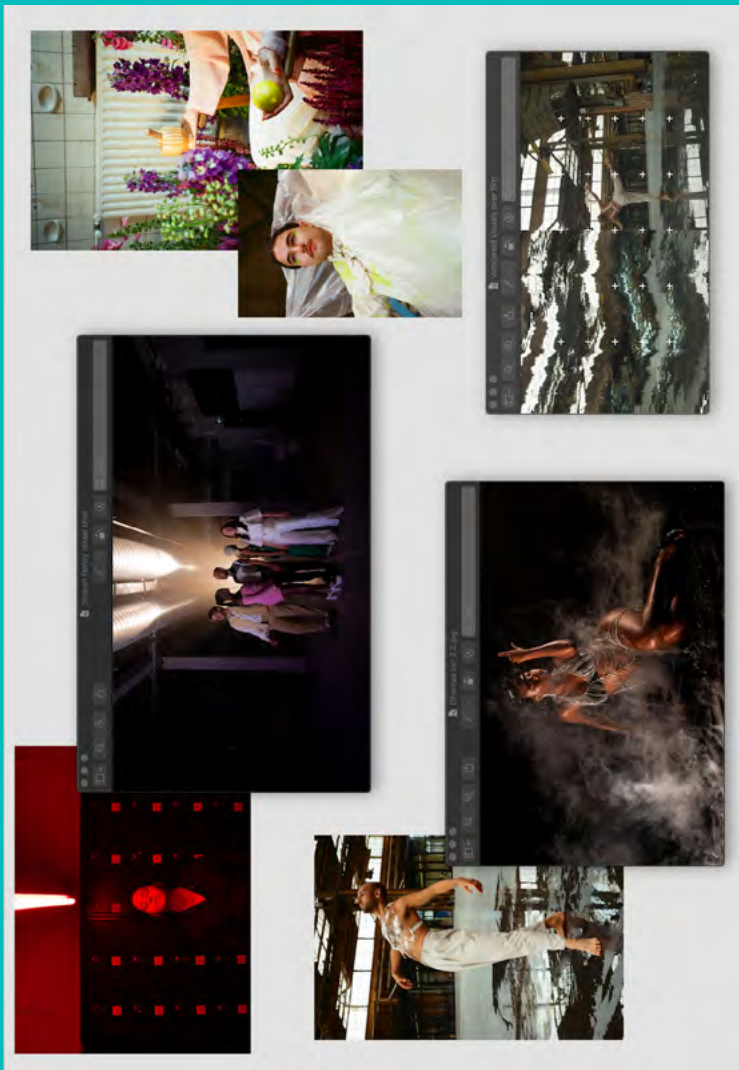
Vijfentwintig jaar later gebruikt hij zijn oude sneakerdroom voor een kunstwerk voor de mensen uit zijn oude buurt in Den Haag. Een 3D-geprinte bronzen sneaker gemaakt van Arabische letters. Het is de tekst van een lied van rapper The Notorious B.I.G. – *It was all a dream* – geschreven in Punjabi. 'Dit kunstwerk laat verschillende kanten van mijn identiteit zien', zegt Arif. Als kind van migranten uit Pakistan, moslim, kunstenaar, *hip-hop head* en sportliefhebber brengt hij samen wat meestal gescheiden blijft. *The beauty of Arabic calligraphy with the attitude of hip-hop*, zo omschrijft hij zijn werk zelf op zijn website. Voor dit project besloot hij zijn kalligrafie uit het platte vlak te halen en tastbaar te maken in een sculptuur. De stap van 2D naar 3D is een spannende, ook omdat het in de islamitische cultuur niet gebruikelijk is om sculpturen te maken – althans niet van mensen of dieren.

'Ik speelde al heel erg met diepte in mijn letters,' vertelt Arif. 'Ik heb besloten om die diepte er nu echt in te brengen.' Hij volgde daarvoor niet alleen een cursus sneakerontwerp, maar dook ook in de wereld van 3D-printen. 'Met het eindproduct in mijn hoofd, besloot ik me de skills eigen te maken die daarvoor nodig zijn. Maar gedurende dat proces kwam ik erachter dat ik eigenlijk veel beter met anderen kon samenwerken om mijn droom te realiseren. Dat was wel een eyeopener, ik deed altijd alles zelf. Samen met een 3D-ontwerper is hij nu bezig met samplen: ze maken ruwe prints om te kijken wat qua materiaal en vorm haalbaar is. 'Het is nieuw voor mij dat ik creatief soms iets moet inleveren vanwege de grenzen van de techniek. We zijn nog aan het puzzelen op de juiste formule.' Hij hoopt dat zijn schoen straks een plek in de buurt van de Schilderswijk krijgt: 'Ik wil kunst graag wat dichterbij de mensen brengen.'

'Ik wil kunst dichterbij de mensen brengen'

'Het is nieuw voor mij dat ik creatief soms iets moet inleveren'

61

62

RENEE MES

Renee Mes is een multidisciplinair ontwerper. Ze studeerde aan de Design Academy Eindhoven, waar ze zich richtte op het kritisch bevragen van de manier waarop onze leefomgeving is vormgegeven. 'Onze ontworpen leefomgeving stelt voorwaarden, stuurt beweging en geeft mogelijkheden tot gebruik die zijn vastgelegd in de manier waarop een voorwerp zich presenteert. Aan de overwegingen die uiteindelijk het potentieel van een object bepalen en wat deze voorwerpen voorstellen qua gebruik, liggen ontwerp vragen ten grondslag. Die verhouden zich tot de maatschappij en wat deze vraagt, maar ook wat deze afwijst.'

Mes stelt vast dat de meeste vormgeving is gericht op *able-bodied* heteronormativiteit. Hierdoor wordt een deel van de bevolking, hun manier van zijn, bewegen en leven, niet ondersteund. Mes maakt ons met haar ontwerpen enerzijds bewust van deze heersende status quo en gaat anderzijds in tegen de norm en normalisering van deze richting. Dit doet ze op een speelse manier, ondersteund door een veelal kleurrijke vormgeving. De aantrekkingskracht hiervan werkt uitnodigend, zodat mensen kennis kunnen maken met de vraag die ze opwerpt.

'Door met herkenbare beeldtaal te spelen en deze opnieuw in te zetten, ontstaan er nieuwe verhalen en mogelijkheden.' Het bevragen van de betekenis van objecten is ook iets wat Mes doorvoert in haar project *A Queer Anthology – visual stories from a chosen family*, waarin het niet draait om het kerngezin van een vader, moeder, een zoon en een dochter, maar om families die zijn samengesteld uit mensen die geen bloedrelatie met elkaar hebben. 'Zij kiezen ervoor om samen te leven, hebben mogelijk andersoortige relaties en verhoudingen en leven logischerwijs samen op een manier die afwijkt van het heteronormatieve.' In het project werkt Mes samen met Queer People of Colour (QPOC) en mensen met een biculturele achtergrond. In vijf films worden de geportretteerden aan de hand van een voor hen representatief voorwerp gevraagd hoe hun omgeving eruit zou kunnen zien en uitgenodigd om deze daadwerkelijk te ontwerpen als ruimte waarin zij hun eigen verhaal, op eigen voorwaarden aan het publiek kunnen presenteren. Door stereotype ring te doorbreken en zich te richten op zichtbaarheid en sociale acceptatie, zet Mes zich in voor het meer toegankelijk maken van onze leefomgeving, met name voor geracialeerde en queer lichamen, los van heteronormatieve verwachtingspatronen.

'De meeste vormgeving is gericht op *able-bodied* heteronormativiteit'

'Door met herkenbare beeldtaal te spelen, ontstaan er nieuwe verhalen en mogelijkheden'

63

64

'Ik probeer als ontwerper mogelijkheden te laten zien'

SEOK-HYEON YOON

Duurzaamheid staat voorop in het werk van Seok-hyeon Yoon. De mens moet zorg dragen voor zijn omgeving. Helaas stroken veel industriële productieprocessen en producten niet met deze plicht. Zelfs als een product een natuurlijke oorsprong heeft, is het vaak niet circulair, door een bewerking later in het productieproces. Keramiek wordt vervaardigd uit een natuurlijk materiaal (klei) en is dus in principe herbruikbaar – gebakken klei kan als *chamotte* in nieuwe klei worden verwerkt. Maar keramiek wordt geglaazuurd: 'Omdat de twee componenten, glazuur en klei, in de oven samensmelten, is het onmogelijk om ze nog te scheiden en de materialen te hergebruiken', zegt Yoon. Hij ging op zoek naar een alternatief voor glazuur en vond dit in zijn eigen cultuurel erfgoed. Traditioneel gebruikt men, in onder andere Korea, Japan en China, een hars van de lakboom om materialen variërend van hout en metaal tot zelfs papier af te werken. Deze harslak hoeft niet op een hoge temperatuur te worden gebakken, hecht zich bijzonder goed aan uiteenlopende oppervlakken en is hitte- en watervast. In zijn materiaalonderzoek kwam Yoon erachter dat de lak bij zeer hoge temperaturen vervliegt. Alleen de aardewerken ondergrond blijft dan nog over en is dus recyclebaar. Een echt alternatief voor glazuur is het nog niet. Vanwege de arbeidsintensiviteit van het oogsten en verwerken van de hars, is deze afwerkingstechniek enorm duur. 'Dat vind ik soms wel frustrerend', zegt Yoon. 'Ik probeer als ontwerper mogelijkheden te laten zien, maar meer dan eens loopt het dan stuk op een businessmodel.' Tegelijkertijd weet Yoon ook dat het misschien wel vooral waardevol is dat hij laat zien dat je ook op een andere, minder conventionele manier over materialen en hun gebruik kunt nadenken.

'Het potentieel van materialen onderzoeken', zegt Yoon 'daar gaat het mij om.' Inmiddels is hij ook bezig met andere alternatieven voor glazuur – op basis van voedselafval bijvoorbeeld. Door zich intensief in keramiekproductie te hebben verdiept, weet Yoon nu bovendien dat porselein eigenlijk helemaal geen glazuur nodig heeft. 'Het is van zichzelf waterdicht.' Zo'n inzicht ontsluit weer nieuwe denkrichtingen. Yoons uitgebreide onderzoek naar keramiek en alternatieve afwerkingstechnieken zal uiteindelijk worden gepresenteerd in een solotentoonstelling in Keramiekmuseum Prinsessenhof.

'Het potentieel van materialen onderzoeken, daar gaat het mij om'

65

"SOME **THINGS** YOU
READ, WRITE OR
LISTEN TO AND THEY
LEAVE THEIR PLACE
IN YOU, NOT ALWAYS
BECAUSE YOU **LOVED**
OR RELATED TO
THEM, BUT PRECISELY
BECAUSE YOU
UNDERSTOOD
NOTHING FROM IT."

66

SHERIDA KUFFOUR

'[...] *Indians and half-breeds. Absolute savages [...] no communication whatever with the civilized world. Still preserve their repulsive habits and customs.*' Zo worden de 'Savages', de Wilden, gekenschetst in de dystopische klassieker *Brave New World* (1932) van de Britse auteur Aldous Huxley. Voor Sherida Kuffour vormde dit werk de inspiratie voor haar project *Brave New Lit*. Kuffour verhuisde op jonge leeftijd van Nederland naar het Verenigd Koninkrijk en leerde Engels door het lezen van Britse literatuur. In haar huidige praktijk als grafisch ontwerper en schrijver houdt ze zich bezig met de vraag hoe we het best met literatuur kunnen omgaan. Kuffour benadert deze vraag dus niet alleen als lezer maar ook als vormgever en schrijver van tekst. 'De eerste keer dat ik Huxley las, vond ik het maar niks. Ik was geraakt door de stereotype en koloniale beschrijving van de *Savages* en had bovendien moeite met zijn literaire stijl.' Bij een recente herlezing van *Brave New World* en het begeleidende voorwoord van de Canadese auteur Margaret Atwood (bij de meesten bekend als de auteur van de dystopie *The Handmaid's Tale*), bemerkte Kuffour wat de invloed van de paratext – de context van een tekst in de breedste zin des woords – is op de ontvangst van een tekst. 'Toen ik meer wist over de tijd waarin het werk is geschreven en de gebeurtenissen in het persoonlijk leven van de auteur veranderde mijn beleving van de tekst', zegt Kuffour. Dit inspireerde tot het ontwerpen van een *literary playground*. Deze onlineomgeving moet een zo compleet mogelijke lezing van een tekst mogelijk maken. Tekst en paratext zijn er gelijktijdig aanwezig en worden verrijkt met beeld en audio, wat resulteert in een multisensorische leeservaring. De lezer wordt permanent uitgenodigd tot interactie met de tekst, die zo niet langer een statisch gegeven is waar je je individueel toe verhoudt, maar een organische ontmoetingsplek. Met haar werk werpt Kuffour cruciale vragen op als: Wat is lezen? Voor wie is lezen toegankelijk? Hoe kan lezen van een individuele en eliteaire bezigheid – boeken zijn duur! – tot een inclusieve, gemeenschappelijke en multisensorische ervaring worden gemaakt?

'De eerste keer dat ik Huxley las, vond ik het maar niks'

'Ik wil een zo compleet mogelijke lezing van een tekst mogelijk maken'

67

'Inevitably Blue', 2019

68

SOPHIA BULGAKOVA

Sophia Bulgakova studeerde beeldhouwkunst in Kiev, Oekraïne voordat ze aan de University of Arts in Londen een opleiding fotografie en time based media deed, gevolgd door een bachelor ArtScience aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. In 2019 studeerde ze af met de participatieve performance *Inevitably Blue*. Het publiek kon zich gemaskerd op een schommel in het midden van ruimte door een performer heen en weer laten duwen. Door de zintuigen van perceptie en waarneming op deze manier uit te dagen ervaren de deelnemers de ruimte alleen op basis van kleur en eigen gedachten en kunnen ze voor een kort moment voelen hoe het is om te zweven door een omgeving die enkel bestaat uit kleur en ruimte.

'Gepersonaliseerde perceptie en de manier waarop bepaalde herinneringen individuen definiëren zijn belangrijk in mijn werk.' In haar immersieve werken komen sensorische deprivatie en de prikkels van zintuiglijke ervaring samen. Hierbij onderzoekt ze telkens hoe je jezelf kunt begrijpen door je te verhouden tot een bepaalde omgeving, en wat voor effect kleur hierop heeft. Vorige zomer ontwikkelde Bulgakova tijdens een residentie *MINDSCAPES*, een augmentedrealityfilter voor Instagram die herinneringen verbeeldt van plekken die niet meer toegankelijk zijn, zoals in de bezettingszone in Kiev. 'Hiervoor organiseerde ik workshops met mensen uit deze omgeving die hun herinneringen aan verschillende plekken deelden.'

Momenteel houdt Bulgakova zich voornamelijk bezig met onderzoek naar paganisme en magische eeuwenoude tradities en rituelen uit verschillende culturen, en hun relatie met hedendaagse technologie. 'Bewustwording van het klimaat en de natuur staat hierin centraal. Hoe kun je verbinding maken met de natuurlijke wereld om je heen door middel van technologie?' Met een combinatie van Virtual Reality, gesproken verhalen en performance gaat Bulgakova een interactieve ervaring creëren die ingaat op de lokale tradities en rituelen van de plek waar ze het werk tentoonstelt. Daarnaast zal ze gaan werken aan de Duitse kustlijn in samenwerking met scholen en wetenschappers, om door middel van een kunstproject aandacht te genereren voor klimaatbehoud, vogeltrek en het zeeleven in dit gebied. 'Ik heb de ambitie om grootschalige projecten en producties met hybride media voort te zetten waarbij samenwerking centraal staat. Daarbij zal ik mij focussen op zowel antropologisch onderzoek als perceptiepsychologie. Vanuit mijn afkomst en persoonlijke motivatie zal ik blijven proberen bruggen te slaan tussen Oost-Europa en Nederland.'

'Ik blijf proberen bruggen te slaan tussen Oost-Europa en Nederland'

69

'In mijn werk zijn perceptie en de manier waarop herinneringen individuen definiëren belangrijk'

STEFANO MURGIA

Geluidskunstenaar Stefano Murgia bezoekt vanaf jongs af aan graag concerten, maar ziet vanwege zijn lengte vaak enkel de ruggen van andere bezoekers. 'Om onder andere deze reden ben ik gaan nadenken over de manier waarop muziek wordt gepresenteerd en waargenomen.' Na een studie geluidstechniek volgde Murgia een bachelor ArtScience aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. In 2017 studeerde hij af met het experimentele onderzoeksproject *Acoustics Based on Volume: Aluminium*, een geluidsinstallatie bestaande uit een kubus, een bol en een viervlak van aluminium. Als geheel vormen de objecten een nieuw soort instrument met elk een eigen geluid. Door middel van elektronica kunnen de drie vormen worden geactiveerd als akoestische klankkamers. De performatieve installatie werd na zijn afstuderen op verschillende plekken in Europa getoond in tentoonstellingen en op festivals zoals het *Amsterdam Dance Event*, *Prototyp festival* in Brno en *Spektrum* in Berlijn.

'Geluid en wind zijn beide een beweging van lucht'

De afgelopen periode heeft Murgia gereflecteerd op zijn werkwijze en geïnspireerd op akoestiek (de wetenschap van geluid), een methode bedacht om toekomstige projecten te starten. 'Ik neem daarbij de volgorde waarin geluid ontstaat van de geluidsbron via het medium/de route naar de ontvanger als uitgangspunt en stel mezelf constant de vragen: Waar en in wat voor ruimte staat het geluidskunstwerk? En hoe neemt het publiek het geluid waar?' Na zijn afstuderen ging Murgia verder met zijn onderzoek naar akoestiek, en ruimtelijke composities waarbij hij onder meer gebruikmaakt van zelfgemaakte instrumenten en synthesizers.

Momenteel werkt Murgia aan een onderzoek naar 'street canyons' en sonische architectuur en de functie die geluid hierin kan hebben. *Street canyons*, ook wel *urban canyons* genoemd, zijn plekken in de stad waar de wind wordt versterkt door de hoge gebouwen in de omgeving. Zo ontwikkelt hij samen met twee wetenschappers van de TU Delft gespecialiseerd in architectuur en aerodynamica een nieuw sculpturaal werk voor in de publieke ruimte waarbij het verschil tussen wind en geluid centraal staat. 'Het doel van dit project is door geluidssculpturen te plaatsen een onaangename plek met sterke wind aangenamer te maken. Geluid en wind zijn beide een beweging van lucht waarbij geluid lucht vibreert en wind lucht verplaatst.' Vanuit dit idee vraagt Murgia zich af: Hoe kan ik geluid en wind naar elkaar transformeren zonder energie te verliezen? 'Ik droom ervan om in de toekomst een muzieklabele voor geluidskunst op te richten en om daarnaast een fysieke plek te creëren waarin mensen met een interesse in geluid kunnen samenkomen en experimenteren, van kunstenaars tot filosofen en wetenschappers.'

'Hoe neemt het publiek geluid waar?'

'Human Rainbow'

72

SYDNEY RAHIMTOOLA

Sydney Rahimtoola is geïnteresseerd in manieren waarop we kunnen werken aan (meer) maatschappelijke gelijkheid en een volwaardige, bestendige visuele representatie van gemarginaliseerde groepen. Ze doet dit vanuit een achtergrond in fotografie en gebruikt het medium met het bewustzijn dat het zich door de geschiedenis heen op een problematische manier heeft verhouden tot de politiek van representatie. 'Fotografie is als medium medeplichtig geweest aan het construeren van het beeld van "de ander". Er is nauwelijks ruimte voor de persoonlijke geschiedenis van gemeenschappen van kleur. Maar juist die persoonlijke geschiedenis, folklore en persoonlijke mythologieën informeren en zorgen voor een representatie waartoe mensen van kleur zich kunnen verhouden, die hen een gevoel van geschiedenis geven waarin zij hun plaats kunnen bepalen.'

Vanuit een persoonlijke achtergrond onderzoekt ze hoe structuren binnen de maatschappij invloed hebben op haar (leef) omgeving en directe naasten. Haar onderzoek baseert ze grotendeels op informele en officiële kennis die niet voor eenieder toegankelijk is. Een situatie die herkenbaar is voor gemeenschappen van kleur. Je moet mensen kennen om toegang te hebben tot deze informatie. 'Dat is ook een belangrijke reden dat in mijn werk vooral vrienden en familie een voorname rol spelen. Ik maak werk met en over hen. Ook dit keer is het beginpunt een persoonlijke narratief: de mentale worsteling van mijn oom.'

Momenteel kijkt ze specifiek naar de *psychedelic renaissance*, zijnde het inzetten van psychedelica voor het eigen welzijn – waaronder *microdosing* of *cleansing rituals*. 'De kennis over het gebruik van psychedelica komt veelal van inheemse en andere gemeenschappen van kleur en wordt voornamelijk ingezet voor het welzijn van de witte medemens en het verrijken van de westerse wereld – de koloniale dan wel imperialistische of kapitalistische structuren. Het gaat daarbij onder meer over zelfverbetering (*self improvement*) en zelfzorg (*self care*) om het leven aangenamer te maken; maar de gemeenschappen bij wie de kennis vandaan komt, hebben zelf niet de mogelijkheid om ervan te profiteren. Zij hebben zelfs nauwelijks toegang tot basale zorg of andere voorzieningen die voor velen vanzelfsprekend zijn.' Momenteel werkt Rahimtoola aan een passende manier om de betekenis en verreikende implicaties die de *psychedelic renaissance* kan hebben op de maatschappij, diens structuren en haar eigen familie in beeld te brengen. Dat doet ze onder meer in de vorm van een film die losjes is geïnspireerd op het verhaal van haar oom.

'Fotografie is als medium medeplichtig geweest aan het construeren van het beeld van "de ander".'

'Het beginpunt is een persoonlijke narratief'

73

THOM BINDELS

74

Met een been op de baggerboot en het andere in de ontwerpwereld, zo omschrijft onderzoekend ontwerper Thom Bindels zijn praktijk. Na zijn afstuderen heeft hij zijn energie gestoken in een stichting die lokaal geproduceerde anti-erosiestructuren van karton voor ontwikkelingslanden wil faciliteren. Een leuk, maar ook rationeel en praktisch proces. Nu is het tijd voor wat nieuws naast dat doorlopende project. 'Ik wil eindelijk weer gaan spelen zoals ik dat op de academie deed. Kan dat? Kan ik zo mijn geld verdienen? Kan ik zo een project doen dat voor mezelf ook meerwaarde heeft?'

Zijn interesse ligt nog steeds bij hetzelfde onderwerp: onderzoek doen naar de menselijke relatie met zijn omgeving. 'Waar ik achter ben gekomen: mijn werkveld heeft eigenlijk altijd met het boerenleven te maken, met de agrarische sector, natuur- of gebiedsbeheer. Wat is dat? Misschien een soort van rentmeesterschap? Het is een soort van verantwoordelijkheidsgevoel voor je omgeving en je plek daarin.'

Concreet hebben zijn interesses dit jaar tot de ontwikkeling van een locatiegebonden podcast geleid. Hij verzamelt verhalen van mensen die binding hebben met een bepaald landschap: omdat er in de toekomst iets te gebeuren staat wat zij fantastisch vinden, of juist vanwege de geschiedenis van een plek of de ecologische uniekheid. Door ter plekke anderen naar hun verhalen te laten luisteren, wil Bindels meer mensen zich onderdeel van die locatie laten voelen, want daar zit volgens hem een oplossing in.

Aanvullend op de verhalen gaat Bindels het startpunt van de geluidswandelingen markeren met een landschapsinterventie; een ingreep die hijzelf in het landschap doet met ingrediënten die ter plekke aanwezig zijn. Denk bijvoorbeeld aan een manshoge bijenkorfvorm, gemaakt van riet, die als opslag kan dienen voor opgebaggerd slib. Deze verhoging in het landschap is voor Bindels ook een welkome poëtische onderbreking, een druppeltje variatie in de monocultuur van de platte polder. Tegelijkertijd is het een spel met de typisch Nederlandse maakbaarheidsmentaliteit: alles om ons heen is immers vormgegeven in Nederland, ook de natuur.

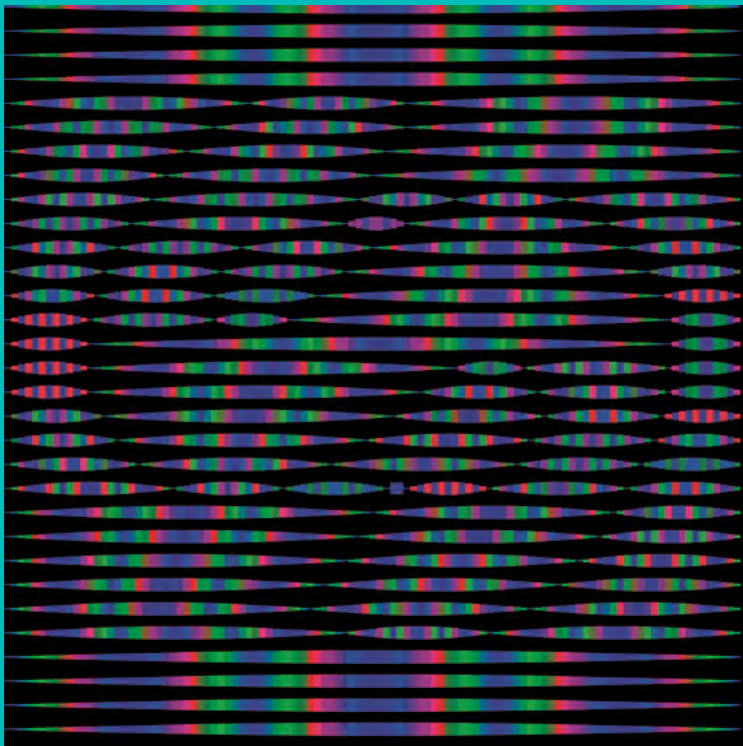
Die maakbaarheid is de kern van het onderzoek. Op wat voor manier kan maakbaarheid goed zijn? Wat voor impact kun je maken en hoe leren we dat in symbiose te doen? Het zijn grote vragen die hij zichzelf stelt, maar daar houdt Bindels juist van. Als hij van tevoren het antwoord al zou weten, hoeft hij er niet aan te beginnen.

'Wat voor impact kun je maken en hoe leren we dat in symbiose te doen?'

75

'Het is een soort van verantwoordelijkheidsgevoel voor je omgeving en je plek daarin.'

76

VERA VAN DE SEYP

Als creative coder en grafisch ontwerper beweegt Vera van de Seyp zich tussen het digitale domein en toegepaste vormen. Van gehackte breimachines tot generatieve kunstwerken, modulaire lettertypes, eigen gebouwde computers en speelse websites. Daarbij zijn openheid, toegankelijkheid en kennisdeling belangrijke waarden binnen haar praktijk. In 2016 studeerde Van de Seyp af aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag in de richting grafisch ontwerp. Vanwege haar fascinatie voor computer science en kunstmatige intelligentie vervolgde Van de Seyp haar opleiding aan de Universiteit Leiden, waar ze in 2020 een master Media Technology afrondde.

'Voor mijn afstudeerproject onderzocht ik de manier waarop een generatief antagonistennetwerk, een model waarbij twee neurale netwerken tegen elkaar concurreren waardoor nieuwe output tot stand komt, kan worden ingezet om albumhoezen te ontwerpen. Ik gebruikte een trainingdataset gebaseerd op 150.000 bestaande albumcovers afkomstig van de opensourcegemeenschap van muziekwebsite Discogs. De uitkomst was een enorme reeks van gegenereerde hypnotiserende ontwerpen voor niet bestaande muziekalbums.'

Vanuit haar eigen ervaring met opensourceplatforms en codes, waarbij ontwerpers voortbouwen op het werk van anderen dankzij kennisdeling, wil Van de Seyp verandering teweegbrengen in het veld waarin ze opereert. Zo maakt ze onder meer deel uit van het netwerk Freelance Female Developers en was ze onlangs co-organisator van een hackathon in samenwerking met Creative Coding Utrecht. 'De creatieve sector is in mijn ogen nog altijd een door mannen gedomineerde wereld, zeker op het gebied van creative coding. Door online gratis workshops te organiseren voor zich als vrouw identificerende personen en *gender nonconforming* kunstenaars, ontwerpers en geïnteresseerden verlaag ik hopelijk de drempel die zij ervaren en kan ik hen een opstapje bieden in de sector.'

Geheel in de ideologie van opensourcetechnologie – vrije toegang tot bronmaterialen voor iedereen – gaat Van de Seyp samenwerkingen aan en stimuleert deze tegelijkertijd via haar initiatieven. 'Al mijn eigen geschreven codes inclusief *do-it-yourself* tutorials ga ik publiceren op een website. Zo hoop ik een toegankelijke plek te maken voor beginnende ontwerpers.' In de toekomst wil Van de Seyp verder gaan met het organiseren van workshops en zich aansluiten bij internationaal opererende communities van creative coders en programmeurs door middel van een residentie of *fellowship* buiten Nederland.

'Ik wil op basis van opensource verandering brengen'

'De creatieve sector is in mijn ogen nog altijd een door mannen gedomineerde wereld'

77

78

WES MAPES

In de praktijk van Wes Mapes staan waarde en (her)waarder-
ing centraal. De beeldtaal en het gebruikte materiaal heb-
ben zowel een symbolische als metaforische betekenis. Met
het materiaal, dat veelal een herkomst in de bouw heeft,
verwijst hij naar het gegeven dat de hele wereld is gebouwd
door zwarte mensen. Tijdens de slavernijperiode was het hun
arbeid die voor de Europese rijkdom zorgde, zij waren het
die de Nieuwe Wereld bouwden en het was hun arbeid die in
de postkoloniale tijd werd gebruikt om de economieën op-
nieuw draaiende te krijgen. Het onderkennen van deze ge-
schiedenis schiet drastisch tekort. En gaat verder dan alleen
kleur, want het raakt ook aan hedendaagse klassenstructuren en so-
ciaaleconomische posities. Mapes: 'Denk aan de ongelijkheid in waar-
dering van werk en arbeidsomstandigheden waarbij fysieke inspan-
ning van blauweboordwerkers in oncomfortabele omstandigheden
plaatsvindt, minder wordt betaald dan witteboordwerk.'

'Er is meer te weten
dan wat op school
wordt geleerd'

De esthetiek van die omstandigheden (onder meer steigers)
zet Mapes om in installaties waar ruimte is voor hem en anderen. Dit
betekent ook dat hij veelvuldig samenwerkt met medekunstenaars.
Hij is onderdeel van het collectief Pillars of Autumn (samen met Tobi
Balogun, Walter Götsch en Dion Rosina) en maakt radio met Marcel
van den Berg. Niks gebeurt alleen: overal zijn anderen voor nodig en
zo ontstaan gemeenschappen van gelijkgezinden die elkaar helpen
en ondersteunen. Ook hier schuilt een referentie naar het zwarte le-
ven, waarin familie en gemeenschap van essentieel belang zijn om te
(over)leven.

Met het gebruikte bouw materiaal, wil Mapes ook tonen dat
je met de meest fundamentele materialen iets van waarde kan voort-
brengen. Een idee dat teruggaat op de manier waarop over de gehe-
le wereld mensen weten te leven met minimale middelen in de meest
kale omstandigheden. 'Mijn werk is *raw*, *rugged* en *scrappy*. Denk
bijvoorbeeld aan hoe in *soul food* niet de meest *fancy* ingrediënten
worden gebruikt, maar de uitkomst wel heerlijk is. In artistieke zin zie
ik voorbeelden in het materiaalgebruik en de houding van onder meer
David Hammons, Mark Bradford, Jean Michel Basquiat en Sam Gilleam.'

Deze werkwijze, kennis en manier van zijn draagt Ma-
pes ook over in educatieve context. Hij geeft regelmatig les op
verschillende afdelingen van de Rietveld Academie. Zo liet hij
onder de titel *Deconstructivist Dumpster Dive* studenten ken-
nismaken met de waarde die hergebruik van gevonden mate-
riaal kan hebben en de inventiviteit en creativiteit die daarbij
nodig zijn. Ook leert hij hen alternatieve lezingen van de we-
reldgeschiedenis, vanuit een pan-Afrikaanse optiek die een an-
dere lineairiteit en netwerk van kennisoverdracht toont. Her-
komsten en routes lopen anders, er is meer te weten dan wat
op school wordt geleerd.

'Mijn werk is *raw*,
rugged en *scrappy*'

79

COLOFON

TEKST

Manique Hendricks
Merel Kamp
Victoria Anastasyadis
Vincent van Velsen
Willemijn de Jonge

BEELD

© Deelnemende makers, tenzij anders vermeld

ONTWERP

Studio van Onna

DRUKKERIJ

Tuijtel

© Een uitgave van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, 2021

OVER HET FONDS

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie is het cultuurfonds voor vormgeving, architectuur, digitale cultuur en alle mogelijke cross-overs. Het fonds wil een wezenlijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van de professionele ontwerppraktijk binnen en vooral ook tussen de disciplines vormgeving, architectuur en digitale cultuur. Onderdeel van dit streven is de interdisciplinaire wisselwerking tussen het culturele, maatschappelijk en economische domein. Het Stimuleringsfonds ondersteunt bijzondere en vernieuwende projecten en activiteiten van ontwerpers, makers en culturele instellingen in de creatieve industrie.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
Groothandelsgebouw (ingang C, 5e etage, ruimte C5.069)
Weena 723
3013 AM Rotterdam
010 4361600
info@stimuleringsfonds.nl
www.stimuleringsfonds.nl

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

Wat betekent het om een jaar lang de vrije ruimte te krijgen om je te richten op artistieke en professionele groei? Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie biedt opkomend ontwerptalent jaarlijks deze kans via de Regeling Talentontwikkeling.

Met Platform Talent streeft het fonds ernaar de zichtbaarheid van deze ontwerptalenten een extra boost te geven. Bekijk de lichting 2021 in deze publicatie en krijg een overzicht van alle ontwerptalenten die het fonds de afgelopen jaren ondersteunde via talent.stimuleringsfonds.nl.

Kijk voor meer informatie over de Regeling Talentontwikkeling op stimuleringsfonds.nl.